

Novac srednjeg vijeka iz zbirke Julija Hoffmanna u Muzeju Brodskog Posavlja

---

Zarezovski, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:392140>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-12**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Odsjek za arheologiju

Diplomski rad

Novac srednjeg vijeka iz zbirke Julija Hoffmanna u Muzeju Brodskog Posavlja

MAJA ZAREZOVSKI

Mentorica: dr. sc. Ana Pavlović, doc.

Zagreb, rujan 2021.

Želim se zahvaliti prvenstveno mentorici dr. sc. Ani Pavlović, doc., na velikoj pomoći u pisanju ovoga rada jer je uvelike pomogla svojim konstruktivnim kritikama i savjetima, kao i pomaganju s literaturom. Veliko hvala i osoblju Muzeja Brodskog Posavlja na ustupanju materijala za obradu, kao i literature potrebne za pisanje diplomskog rada. Također jedno veliko hvala bližnjima i prijateljima na beskrajnoj podršci i strpljenju koji su mi bili prijeko potrebni tijekom pisanja ovog rada.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
JULIJE HOFFMANN	2
POVIJEST MUZEJA BRODSKOG POSAVLJA	5
NUMIZMATIČKA ZBIRKA MUZEJA BRODSKOG POSAVLJA	12
NUMIZMATIČKA ZBIRKA JULIJA HOFFMANNA	13
ZASTUPLJENOST	14
NOVAC BIZANTSKOG CARSTVA	16
Anastazije I.	17
Justin II.	17
Foka	18
Arapsko-bizantski tip novca	18
Roman I. Lekapen	19
Anonimni brončani folisi	20
NOVAC ČEŠKOG KRALJEVSTVA	21
Ivan Luksemburški	21
Vladislav II. Jagelović	22
NOVAC UGARSKOG KRALJEVSTVA	22
Koloman	23
Bela II.	23
Bela III.	24
Bela IV.	25
Ludovik I.	25
Marija	26
Žigmund Luksemburški	27
Matija Korvin	29
NOVAC S PODRUČJA DANAŠNJE HRVATSKE	29
Banovci	30
Novac Dubrovačke republike	31
VENECIJANSKI NOVAC	32
NOVAC KÖLNSKIH KOVNICA	34
Oton III.	34
Henrik I. von Mulnarken	35

NOVAC VITEŠKIH REDOVA	36
Winrich von Kniprode	36
ZAKLJUČAK	38
KATALOG.....	39
NOVAC BIZANTSKOG CARSTVA.....	39
NOVAC ČEŠKOG KRALJEVSTVA	42
NOVAC UGARSKOG KRALJEVSTVA	43
NOVAC S PODRUČJA DANAŠNJE HRVATSKE.....	101
VENECIJANSKI NOVAC	103
NOVAC KÖLNskih KOVNICA.....	103
NOVAC VITEŠKIH REDOVA.....	104
LITERATURA	106
SLIKE	108

UVOD

Novac se definira kao platežno sredstvo za razmjenu dobara, no on je i povijesni i gospodarski spomenik vremena, kao i važan datirani umjetnički i kulturni spomenik.¹ Numizmatika je znanost koja se bavi proučavanjem kovanog novca svih naroda i svih vremena s tehničkog i povijesnog gledišta. U tehničkom pogledu proučava metalne sastavnice novca, dok u povijesnom pogledu se bavi proučavanjem vremenom nastajanja vrsta novca, vladarima i državama koji su novac kovali i puštali u optok. Numizmatika je samostalna grana povijesne znanosti.² Dijelimo je na tri skupine: novac starog vijeka, koji obuhvaća grčki i rimski period, novac srednjeg vijeka, koji uvjetno obuhvaća kovanice bez otisnute godine i novac novog vijeka u koji pripadaju kovanice s otisnutom godinom i modernijim latinskim jezikom. Na području Hrvatske, pod novcem starog vijeka vode se novci što su kovale pojedine grčke kolonije i Iliri u primorju, kao i novac Rima. Odlaskom Rimljana sa našeg područja u vrijeme tzv. Velike seobe naroda, na teritoriju današnje Hrvatske kola novac Bizanta.³ Naseljavanjem Slavena u drugoj polovici 6. stoljeća, postupno bizantska vlast nestaje s ovih područja. U 9. stoljeću postaje jasna vladavina hrvatskog plemstva, sa knezom Trpimirom kojemu neki izvori daju titulu *rex* i spominju da ga i narod naziva kraljem. Unatoč tome, prvim hrvatskim kraljem se smatra Tomislav koji se na službenom crkvenom saboru u Splitu 925. godine naziva kraljem. Na kralja Bizantsko carstvo ima veliki utjecaj, a taj utjecaj na hrvatske krajeve prestaje smrću Bazilija II. 1025. godine. Nakon smrti hrvatskog kralja Dmitra Zvonimira 1089. godine u Hrvatskoj dolazi do nemira. Na hrvatsko prijestolje nakon sklapanja *Pacta convente* 1102. godine dolaze ugarski kraljevi, od kojih je prvi bio Koloman. Odvojenost hrvatskih krajeva od Ugarske događa se u drugoj polovici 12. stoljeća uspostavljanjem titule hercega, od kojih neki kuju svoj novac.⁴

---

¹ B. Mimica, *Numizmatika na povijesnom tlu Hrvatske*, Rijeka 1992, str 8.

² *Numizmatički priručnik i rječnik*, Zagreb, 2011 str 358.

³ B. Mimica, *Numizmatika na povijesnom tlu Hrvatske*, Rijeka 1992, str 9.

⁴ B. Mimica, *Numizmatika na povijesnom tlu Hrvatske*, Rijeka 1992, str 7.-8.

JULIJE HOFFMANN

Rođen u obitelji Adama, bačvara, i Ane iz obitelji pl. Horvat 16. ožujka 1881. u Brodu na Savi, Julije Hoffmann (sl.1) kasnije u životu postaje osnivačem današnjeg Muzeja Brodskog Posavlja. Školu je polazio u Brodu na Savi, gdje se kasnije i zaposlio na željeznici. Napredujući na radnom mjestu dolazi do pozicije učitelja za željezničke pripravnike.⁵ Borio se za zaštitu prava zaposlenika željeznice, te je 6. srpnja 1919. godine u Zagrebu na konferenciji Saveza željeničara SHS za Hrvatsku i Slavoniju izabran za predsjednika Saveza.⁶ U generalnom štrajku željezničara 16. travnja 1920. godine, čemu je bio jedan od inicijatora i sudionika, biva uhićen u Beogradu kamo je otputovao kao delegat Saveza transportnih i saobraćajnih radnika i namještenika na pregovore s ministrom željeznica dr. Korošcem. Otpušten je iz službe unatoč oslobađajućoj presudi Vojnog suda 10. svibnja 1920. godine. Bio je uključen u politički život Broda na Savi, gdje je na izborima za gradsko zastupstvo 14. travnja 1920. istaknut na kandidatskoj listi Socijalističke radničke partije Jugoslavije, odnosno komunista. Izabran je u Gradsko zastupstvo gdje je imenovan za člana revizionalnog, financijsko-gospodarskog odbora i odbora za daće. U Gradskom zastupstvu ostaje do 24. prosinca 1921. godine, kada Županijska oblast u Požegi donosi riješenje kojim se Julije Hoffmann i još trojica zastupnika komunista razriješuju dužnosti. U žalbi na tu odluku navodi da nikada nije bio članom komunističke partije i navodi primjer da je to dokazao pri Vojnom sudu u Zagrebu 1920. godine, te da ga u Brodu na Savi komunistički pristaše napadaju kao najvećeg neprijatelja kao što i jest i to dokazuje svojim radom. Žalba mu je odbijena. Budući da je otpušten iz željeznice, novi posao pronašao je u Tvornici vagona gdje je radio od 20. studenog 1922. do 1. listopada 1924. godine. Nakon toga se bavio privatnim poslovima, koji su se uglavnom svodili na trgovanje raznim predmetima. Prilikom obilaska grada i njegove okolice, prikupljao je predmete pronađene preoravanjem zemlje, iskopavanjem temelja ili one u domaćinstvima kojima se više nije koristilo.⁷ Od mladosti pokazuje sklonost prema kulturnom nasljeđu, a nasljeđem preko majke, od ujaka Stjepana pl. Horvata, dolazi do vrećice starog novca te započinje s intenzivnijim radom na formiranju vlastite zbirke.⁸ Na ideju o osnivanju muzeja dolazi prilikom putovanja po europskim zemljama, čije je muzeje posjećivao. S tom idejom u glavi nastavlja još desetak godina sakupljati predmete i konačno 18. ožujka 1931. godine nudi gradu na prodaju svoju numizmatičku zbirku kao osnovu budućeg muzeja, no Gradsko načelstvo odbija njegov prijedlog iz razloga nedovoljne količine novca. Hoffmann ne odustaje od svoje ideje te nastavlja

---

⁵ I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, Slavonski Brod 1994, str 78.

⁶ *Građa za povijest sindikalnog pokreta u Hrvatskog godine 1919. i 1920.*, Zagreb 1956, str 64.

⁷ I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, Slavonski Brod 1994, str 78.-79.

⁸ Podatak dala Hoffmannova rođakinja, gospođa Flora Šešelj iz Zagreba, 14. rujna 1990.

sa prikupljanjem novca i raznih predmeta s ciljem uvećavanja fundusa budućeg muzeja. Gradu ponovno nudi svoju zbirku, ovoga puta na poklon, 5. svibnja 1933., no tek kada prof. Vjekoslav Celestin, poznati stručnjak i upravitelj Gradskog muzeja u Osijeku procjenjuje vrijednost njegove zbirke na 250 000 dinara, gradska uprava prihvaća poklon.⁹ U zapisniku Gradskog načelstva 11. studenog 1933. Hoffmann navodi da se njegova zbirka sastoji od „3500 kom numizmata, 600 kom ratnih znački, 6 kom starih satova, 1 gusle i 7 starih uljnih slika“ i traži da se uređenje muzeja i skupljanje starina ostavi njemu barem za prvu godinu, „jer mi je stalo da ovu kulturnu instituciju grada Broda stručno uredim.“¹⁰

Zaključkom Gradskog zastupstva od 23. siječnja 1934. u Brodu je osnovan Gradski i arheološki muzej, treći u Slavoniji. Bio je smješten u kući Stjepana pl. Horvata, Hoffmannovog ujaka, u ulici Ante Starčevića 8, a vođenje ustanove je povjereno J. Hoffmannu. Prikupljao je predmete iz starog Broda, numizmatiku, slike, fotografije, oružje, nošnje, narodnu umjetnost, knjige i arhivsku građu, a s obzirom da je muzej primao male donacije, neke predmete je kupovao od svojih prihoda. Arhivu Gradskog poglavarstva je također prenio u muzej, te je ona uz njegovu osobnu zbirku činila osnovu fundusa muzeja. Za svega nekoliko mjeseci je uredio i otvorio muzej i pokazao građanima svoju numizmatičku zbirku, fosile prapovijesnih životinja i nekoliko slika, a po završetku izložbe je prikupio veći broj eksponata.¹¹ Pomoć je dobivao od Muzejskog društva koje je činilo desetak uglednih građana Broda, od kojih je najpoznatija bila Ivana Brlić-Mažuranić.¹²

Hoffmann muzejsku građu razvrstava u nekoliko zbirki: Stari Brod, numizmatičko-paleontološka i arheološka zbirka, slike, etnološka zbirka, Vojna krajina, knjižnica i arhiv. Od osnivanja muzeja Hoffmann je surađivao sa slikarom Vasiljem Antipovom, koji je na Hoffmannov nagovor izradio crteže i skice kulturno-povijesnih spomenika u okolici Broda, kao i skice s etnoloških i arheoloških istraživanja, koje su danas od izuzetne vrijednosti zbog prikaza najstarije jezgre grada.¹³ Budući da je Hoffmann živio sam, svoj život je posvetio muzeju te kulturnom i društvenom životu grada, pa je tako sudjelovao u priredbama Hrvatskog gospojinskog društva, Hrvatskog pjevačkog društva „Davor“ a kasnije se pojavljivao kao glumac. Imao je status omiljene i rado viđene osobe u gradu. Tri i pol godine otkako je osnovan muzej, Hoffman je u dopisu Gradskog poglavarstvu 19. srpnja 1937. najavio svoju ostavku i odlazak iz Broda, a dužnosti je razriješen 15. kolovoza 1937. godine. Iz postojeće arhivske građe se ne može zaključiti gdje je otišao, no zna se da se vraćao jer je posjedovao kuću u brodskom Vinogorju.

---

⁹ I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, Slavonski Brod 1994, str 79.-80.

¹⁰ Državni arhiv Slavonski Brod, Fond Gradsko poglavarstvo, K99

¹¹ I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, Slavonski Brod 1994, str 80.

¹² *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 5.

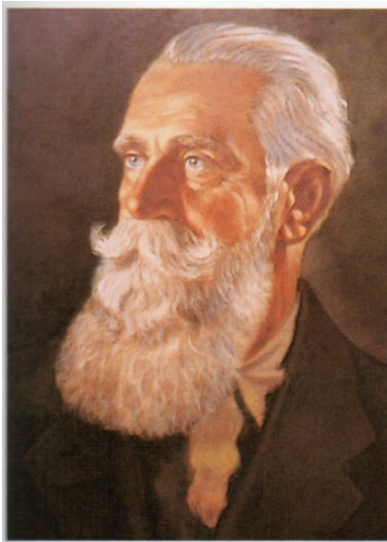
¹³ I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, Slavonski Brod 1994, str 80.

Nakon njegova odlaska, Gradska uprava je privremeno zatvorila Muzej i ovlasila gradonačelnika da ga otvori kada to bude „zgodno“. Mjesec dana kasnije, Muzej je u potpunosti zatvoren, a o građi se brinuo pomoćni radnik Franjo Šumi, kojeg je sam Hoffmann predložio Gradskoj upravi kao svog nasljednika.¹⁴

Tek 16. prosinca 1939. godine, Hoffmannovim povratkom, Muzej je ponovno uređen i otvoren za posjetitelje. Za vrijeme Drugog svjetskog rata boravio je u Brodu i svojim radom u muzeju uspio je sačuvati najveći dio građe. Prikupljao je građu o ratnoj povijesti Hrvata za Ratni muzej i arhiv u Zagrebu. Također je sudjelovao u osnivanju te je bio član Hrvatskog kulturnog umjetničkog društva „Berislavić“, koje je osnovano 25. listopada 1942. sa sjedištem u muzeju i okupljalo je poznavatelje i zaljubljenike u povijest Broda. Hoffmann je u Muzeju radio do 1. listopada 1947. godine. Nakon odlaska iz Muzeja i dalje je živio u Brodu, a zime je provodio kod obitelji u Zagrebu.

Utemeljio je Muzej i vodio ga ukupno dvanaest godina i uz najčešće samo jednog pomoćnog radnika obavljao gotovo sve poslove. Prikupljao je i inventirao materijal, priređivao izložbe, vodio posjetitelje, knjižnicu i arhiv. S obzirom da je arhivu Gradskog poglavarstva prebacio u Muzej, uz kojeg je 1935. godine osnovana Gradska biblioteka, Hoffmann je ustvari postavio temelje za osnove današnjeg Državnog arhiva u Slavonskom Brodu i današnje Gradske knjižnice. Također je utemeljio sve zbirke današnjeg Muzeja Brodskog Posavlja. Dosta je putovao i posjetio je nekoliko europskih zemalja. Mnogo je i čitao, bio je nadaren za crtanje, a uz hrvatski, govorio je njemački i mađarski. Bio je vjernik i družio se sa svećenicima, osobito s gvardijanom Franjevačkog samostana u Slavonskom Brodu. U svom domu u Vinogorju je primao mnoge prijatelje. Preminuo je 26. rujna 1958. godine u Brodu, gdje je i pokopan.¹⁵

Slika 1: portret Julija Hoffmanna

---

¹⁴ I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, Slavonski Brod 1994, str 82.-83.

¹⁵ I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, Slavonski Brod 1994, str 84.

POVIJEST MUZEJA BRODSKOG POSAVLJA

Prvi spomen o osnutku muzeja u Slavonskom Brodu, tada još zvanom Brod na Savi, imamo iz kraja 19. stoljeća, kada su Mijo Filipović i Vilim Lorschly sakupili prve eksponate 1893. i 1894. godine. Osnovano je društvo koje je trebalo ostvariti njihovu ideju o osnutku muzeja, koje je poslalo poziv građanima Broda i okolice da pridonesu osnutku svojim donacijama i poklonima. Tim pozivom je prikupljeno oko 120 predmeta i društvo se obratilo Magistratu za dodjelu prostora čiji je birani odbor odmah pristupio izradi statuta, no sve to je palo u vodu kada prostor za smještaj muzeja nije bio pronađen.¹⁶ Četrdesetak godina kasnije, Julije Hoffman ponovo pokreće inicijativu za osnivanje muzeja. On 1931. godine nudi svoju zbirku za prodaju gradu Brodu koji ga odbija. Dvije godine kasnije, on svoju zbirku odlučuje pokloniti gradu, koji ju prihvaća tek kad je od strane stručnjaka procijenjena na 250 tisuća dinara, te tim činom 20. studenog 1933. godine u vlasništvo Gradske općine dolazi Hoffmannova zbirka koja sadrži 3500 numizmata, 600 starih znački, 6 starih satova, jedne gusle i 7 starih uljanih slika. Njegova zbirka postaje temeljom za ustrojenje gradskog arheološkog muzeja. Juliju Hoffmannu je povjereno vođenje i uređivanje muzeja. Prvotni smještaj se nalazio, zahvaljujući donaciji, u Vatrogasnom domu, uz tadašnju zgradu Gradskog poglavarstva. Daljnji rad na ustanovljenu muzeja povjeren je Odboru Muzejskog društva kojeg su činili ugledni Brođani, kao što Ivana Brlić-Mažuranić, Tomislav Pracny, Lazar Čelap, Ante Benčević, Dragutin Schwendemann i dr.¹⁷

Gradski i arheološki muzej u Brodu na Savi osnovan je odlukom Gradskog poglavarstva 23. siječnja 1934. godine. Dodijeljena mu je jednokatna zgrada u Starčevićевой ulici, koju je bivši gradonačelnik Stjepan pl. Horvat poklonio gradu Brodu. U lipnju iste godine javnosti se šalje poziv za prikupljanje starina i predmeta iz rimskog perioda ili perioda srednjeg vijeka, kao i slike domaćih autora.¹⁸ 1934. godine grad Brod na Savi je preimenovan u Slavonski Brod, a te godine je u spomen 25. godišnjice Mjesne organizacije Saveza hrvatskih obrtnika u Brodu priređena velika Zanatska izložba u trajanju od 29. srpnja do 5. kolovoza u prostorijama Gimnazije. Povodom toga, Muzej je prvi puta otvorio vrata građanstvu i pokazao javnosti dio svoje temeljne zbirke koju su činili numizmati, nekoliko fosila prapovijesnih životinja i nekoliko umjetničkih slika. Prva izložba Muzeja bila je popraćena velikim interesom javnosti i oduševljenjem Brođana što je samo bio dokaz da građani podržavaju stvaranje nove

---

¹⁶ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 5.

¹⁷ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 5.

¹⁸ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 5.

kulturne ustanove. Nakon zatvaranja izložbe Muzej donacijama dolazi do rijetkih primjeraka obrtničkih alata i proizvoda starih brodskih cehova kao i vrijednih predmeta umjetničkog obrta.¹⁹

Zahvaljujući Hoffmanovom zalaganju i njegovoj suradnji sa slikarom Vasiljem Antipovim, podršci gradonačelnika Emanuela Kovačića i zalaganju Muzejskog društva, kao i velikom interesu građana, muzejski fundus biva znatno obogaćen, što je omogućilo podjele predmeta po skupinama, koje su bile: etnografska, cehovska, zoološka, filatelistička, arheološka, numizmatička zbirka, zbirka oružja, ratni plakati i slike i društva Broda. Zbog količine materijala izložbeni prostor Muzeja, koji su činile tri prostorije u prizemlju Horvatove kuće, počinje izgledati kao skladište. Hoffmann je brinuo o arhivskoj građi iz vremena Vojne krajine, pa je 1935. godine pri Muzeju osnovana javna gradska knjižnica s čitaonicom. Do kraja svibnja 1937. godine uređene su prostorije na katu zgrade i otvorena je izložba arhivske građe kao i slika Vasilja Antipova „stari Brod“. Unatoč napretku Muzeja, dolazi do promjene vlasti u Gradskom poglavarstvu, koje nije imalo razumijevanja za važnost napretka Muzeja, zbog čega Hoffmann daje ostavku sa dužnosti kustosa, a Gradski i arheološki muzej biva predan na upravu gradskim činovnicima. Polovinom rujna 1937. muzej je privremeno zatvoren, a njegove prostorije su ustupljene Građanskoj školi, dok su muzejski predmeti natrpani u dvije prostorije.²⁰ Pritiskom Odbora Muzejskog društva, 18. prosinca 1939. godine, Hoffmannu je vraćena uprava, a Muzej je nakon preuređenja ponovno otvoren za posjetitelje.

U pet godina od osnutka fundus Muzeja je znatno povećan i javlja se potreba za većim i primjerenijim prostorom. Za vrijeme Drugog svjetskog rata Muzej je četiri puta seljen i pojedine prostorije su praznjene. Dio prostora na katu Horvatove palače bio je zauzet od strane njemačke vojske, od 1943. ured Ministarstva za istočnu i zapadnu Bosnu, krajem rata Zapovjedništvo mornarice, a nakon oslobođenja je u njemu bila četa makedonske divizije koja je tek u ožujku 1943. godine napustila zgradu. Najvrijednije zbirke, među kojima je i numizmatička su pohranjene u Gradskoj upravi, a etnografska i ratna zbirka bile su izložene do 1. siječnja 1944. godine, kada je ustanova zatvorena, a ključevi i dokumenti su predani na čuvanje tadašnjem gradonačelniku Josipu Kopričeviću. 1945. godine, za vrijeme žestokog bombardiranja, zgrada Muzeja je oštećena. Često premještanje građe, neprimjerenost skladište i zaštita predmeta dovele su do oštećenja na muzejskim predmetima, od kojih su neki netragom nestali.²¹ Za vrijeme rata došlo je do prestanka prikupljanja materijala, a Muzej je bio mjesto okupljanja intelektualaca i uglednih obrta, te je tako na njihovu inicijativu došlo do osnivanja Hrvatskog kulturnog

---

¹⁹ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 6.

²⁰ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 6.

²¹ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 6.

društva „Berislavić“ 1942. godine, kojemu je svrha bila proučavanje prošlosti grada i okolice, čuvanje spomeničke baštine, sabiranje vrijednih predmeta za gradski Muzej i traženje nove zgrade prikladnije za muzej, kao i podizanje spomenika zaslužnim Brođanima, izdavanje knjiga i časopisa „Prilozi za poznavanje Broda na Savi i okolice“²², u kojemu je i sam Julije Hoffmann objavio članak „Postanak i razvoj gradskoj muzeja u Brodu“.²³

Muzej je djelomično proširen i otvoren za javnost 28. travnja 1946. godine. Utemeljitelj i prvi kustos Muzeja, svim Brođanima poznat kao „čika Hofman“ ili „čika Brada“ (slika 1), ugledan i cijenjen Julije Hoffmann umirovljuje se 1947. godine, a na dužnost ravnatelja dolazi arheologinja Katarina Petrović. Prikuplja se, kao i dosad, arhivski materijal, skuplja se fotodokumentacija za novi odjel Narodnooslobodilačke borbe (NOB-a), uvodi se stručni inventar i kartoteka prilagođena tadašnjim muzeološkim standardima, radi se na katalogizaciji građe arhiva i knjižnice. 1948. godine knjižnica je izdvojena iz Muzeja kao samostalna ustanova. Muzejska knjižnica s rijetkim knjigama i danas ima status stručno-znanstvene knjižnice. U travnju 1948. predajom imovine u Starčevičevoj 8 (kuća Stjepana pl. Horvata) na upravljanje muzeju, dolazi do preuređenja postava s namjerom tematskih predstavljanja prošlosti grada. Prvi puta se kritički izabire materijal od ukupno 8 tisuća predmeta podijeljenih u 11 zbirki. Ravnateljica Katarina Petrović biva imenovana počasnim konzervatorom za grad i kotar Brod početkom 1949., što donosi više obaveza ali i više spoznaja. Posljedica toga je posebno posvećivanje terenskim istraživanjima koje dovodi do otkrivanja brojnih arheoloških lokaliteta, srednjovjekovnih utvrda i drugih objekata spomeničkog značaja.²⁴ Novi postav Muzeja otvoren je 1. svibnja 1949. godine, a sadržajno je bio određen na prikaz grada i okolice u povijesnom, ekonomskom i kulturnom smislu. S obzirom na problem količine građe i manjak prostora koji se proteže još od vremena Hoffmannovog ravnateljstva, brodska tvrđava je uzeta u obzir kao moguće idealno rješenje, no zbog nepremostivih problema kao i činjenice da je tamo boravio garnizon JNA, ideja je odgođena za budućnost. Polovinom 1952. godine, grad izgrađuje novu zgradu gradske uprave, a Gradski narodni odbor Muzeju dodjeljuje cijeli kompleks starog broskog Magistrata, gdje je već od ljeta 1951. godine u tri prostorije otvoren postav Radničkog pokreta i NOB-a, a Horvatova palača ustupljena je podružnici Narodne banke. Zbog opsežnih radova na proširenju i uređivanju zbirki, nametnulo se pitanje imena ustanove, te je na sjednici

---

²² *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 7.

²³ I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, Slavonski Brod 1994, str 84.

²⁴ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 8.

Savjeta za prosvjetu i kulturu GNO-a 18. prosinca 1953. godine Gradski i arheološki muzej preimenovan u Muzej Brodskog Posavlja.²⁵

Radovi na adaptaciji zgrade Magistrata (slika 2), među najvećima takve vrste u zemlji poslije 1945. godine, i uređenju postava trajali su nepune dvije godine, kada je napokon 4. rujna 1954. otvoren stalni postav Muzeja Brodskog Posavlja.

Slika 2: Zgrada Magistrata – Muzej Brodskog Posavlja, 1954

Imao je devet izložbenih prostorija, a zbirke su kronološki smještene u njih osam, a sadržajno podijeljene na tri teme: Priroda kraja (geografska i prirodoslovna zbirka), Povijest kraja (arheološka zbirka, srednji vijek i tursko doba, Vojna krajina, stari Brod i doba Kraljevine Jugoslavije), te Narodna revolucija. Preostala prostorija služila je za povremene izložbe. Postav je bio jedan od najsuvremenijih zavičajnog tipa u zemlji, a odjel NOB-a bio je, uz Muzej NOB-a u Bjelovaru, jedan od najbolje uređenih u Narodnoj

---

²⁵ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004., str 8.-9.

Republici Hrvatskoj. Nakon otvorenja, Muzej razvija zamjetnu suradnju sa školama što se vidi po predavanjima i edukaciji namjenjenoj prvenstveno djeci. Do kraja 1955. godine od 7500 posjetitelja koji su prošli kroz stalni postav, gotovo 4000 su bili učenici.²⁶ Godine 1957. opet dolazi do pomanjkanja spremišnog prostora, ali i kvalitete postojećeg jer je gotovo trećina pohranjenih predmeta ugrožena. Također nedostaje izložbeni prostor za zoološku i prirodoslovne zbirke. Dvije godine kasnije, 1959. godine, na 25. obljetnicu osnutka Muzeja izlazi prvi broj „Vijesti“, koji je bio novinskog formata na četiri stranice. Iste godine je odvojen gotovo cijeli arhivski fond čuvan u Muzeju, a zadržan je samo dio koji je dopunjavao stalni postav (slika 3). 21. prosinca 1961. godine Muzej Brodskog Posavlja proglašen je samostavnom ustanovom.

Slika 3: fotografija nekadašnjeg stalnog postava Muzeja Brodskog Posavlja

---

²⁶ Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004., Slavonski Brod 2004, str 9.

Slavonski Brod je 1964. godine bio pogođen potresom u kojemu je porušeno 2170 kuća i oštećeno 7972 među kojima je bila i zgrada Magistrata, odnosno stalnog postava Muzeja. Zbog toga, stanje u depoima koji u tome trenutku sadrže preko 23 tisuće predmeta dodatno je pogoršano zbog posljedica prokišnjavanja. Godinu kasnije, prilikom obnavljanja zgrade provedena je i revizija fundusa i utvrđeno je da su to većinom studijske zbirke i da nedostaje velik dio materijala za cjelovit prikaz povijesnih razdoblja, te se ponovno započinje sa sustavnim skupljanjem, evidencijom i terenskim i arhivskim istraživanjima.

Uz punu suradnju sa Zemaljskim muzejom u Sarajevu, Muzej Brodskog Posavlja prelazi Savu i zahvaća područje južne brodske Posavine.²⁷ Novouređeni postav svečano se otvara 19. travnja 1969., na Dan oslobođenja grada Broda, kao i 35. godišnjicu osnutka Muzeja. Muzej tom prigodom izdaje medalju s likom Đure Đakovića. Novi stalni postav Muzeja dobiva niz pohvala i struke i posjetitelja, kao i značajno priznanje ICOM-a (International Councils of Museums), kada je iste godine u Pragu izabran za jedan od 15 najboljih zavičajnih muzeja arheološko-povijesnog tipa za internacionalne registre, zajedno s Povijesnim muzejom Hrvatske.²⁸ Uz novu ravnateljicu, povjesničarku umjetnosti Milenu Nedeljković, intenzivan sakupljački rad zahtjeva sve više prostora te se 1972. razmišlja o proširenju u Vatrogasni dom (zgrada i danas pored Magistrata). Posjetitelja (građana, turista, učenika i drugih organiziranih grupa) ima sve više te započinje veća izdavačka djelatnost čime se popularizira zavičajna baština. 1979. godine u Brodskom Varošu uređena je rodna kuća i spomen-park Đure Đakovića te je predana na upravljanje Muzeju. U periodu od 1976. do 1980. godine muzejska zbirka povećana je za 3058 predmeta, a u tom vremenu muzejske sadržaje vidjelo je skoro 90 tisuća ljudi. U osamdesetima se provode zadane mjere štednje i stabilizacije u našoj općini te Muzej radi u skladu s mogućnostima.²⁹

S demokratskim promjenama i uspostavom nove hrvatske države dolazi do organizacijskih promjena – Muzeju je 13. srpnja 1990. godine pripojen Muzej Radničkog i NOP-a za Slavoniju i Baranju čime je zgrada u Starčevićевой 8 ponovno vraćena u ruke Muzeja. Centar za povijest Slavonije i Baranje je 1. prosinca 1991. također pripojen uz zaključak da se u okviru Muzeja ustroji poseban Odsjek za povijesna istraživanja. U devedesetima, pod ravnateljstvom etnologa Zvonimira Toldija Muzej ambiciozno započinje veliki projekt gdje u Starčevićевой 40, na mjestu trošne zgrade započinje s izgradnjom novog Muzejsko-poslovnog centra. Tada Muzej sa dotadašnjih 250 kvadratnih metara posjeda, dolazi u posjed oko 1000m² radnog i spremišnog prostora, izložbene dvorane i preparatorske

---

²⁷ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 10.

²⁸ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 11.

²⁹ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 12.

radionice što omogućava daljnje unaprijeđivanje muzejske djelatnosti. Muzejska građa dijelom se premješta u zgradu Magistrata, čime se stalni postav zatvara za posjetitelje, dok je dio građe prebačen u Horvatovu palaču gdje se nalazila i uprava Muzeja.³⁰ Zbog ratnih zbivanja, sva djelatnost zaposlenika Muzeja bila je preusmjerena u zaštitu vrijednih zbirki i njihovom smještaju, najviše u sigurnije dijelove grada. Zbog žestine i ozbiljnosti kojom se rat približavao, muzealci zajedno s drugim djelatnicima u kulturi pomažu pri izmještanju Arhiva obitelji Brlić, vrijednih sadržaja (arhiv, knjižnica i umjetnine) Franjevačkog samostana u Brodu.

Najvrijedniji dio fundusa Muzeja Brodskog Posavlja je, zahvaljujući kolegijalnosti muzealaca, sigurno dočekaao kraj Domovinskog rata u Varaždinu i Čakovcu.³¹ U prekosavskom granatiranju Slavenskog Broda nastradale su obje zgrade Muzeja, Magistrat i Horvatova palača. Tijekom svibnja 1992. godine ostatak zbirki premješten je u Donji Slatinik, selo podno Dilja u blizini Slavenskog Broda, gdje je improviziran i radni prostor. U tom teškom razdoblju, pod ravnateljstvom povjesničara Ivana Jelića, muzejski djelatnici su nastojali održati kontinuitet kulturnih događanja, te je 1992., održano 19 izložaba, od kojih osam u Slavanskom Brodu. U Austriji, Nizozemskoj i Njemačkoj održano je pet izložbenih projekata sa svrhom predstavljanja kulturne baštine ali i skretanjem pozornosti na istinu o ratu i pomoći gradu.³² Unatoč što pažljivijem postupanju s građom, prilikom premještanja i transporta došlo je do oštećenja brojnih predmeta, te je tako podrškom Skupštine općine Slavonski Brod osnovana prva konzervatorsko-restauratorska radionica u Slavoniji, uz svečano otvorenje na Međunarodni dan muzeja, 18. svibnja 1993. godine u Mesićevoj 55.³³ Temeljem Rješenja Ministarstva kulture i prosvjete, 20. siječnja 1994.godine osnivačka prava nad Muzejom Brodskog Posavlja prenesena su na brodsko-posavsku županiju.

U travnju 1997. godine Muzej se useljava u novoizgrađeni objekt Muzejsko-poslovnog centra, a u lipnju mu se na istoj adresi pridružuje i konzervatorsko-restauratorska radionica. Nakon rata Muzej dobiva novog ravnatelja, arheologa Josipa Lozuka, koji uz brojna arheološka istraživanja prioritizira i proces informatizacije, kao i projekt kreiranja, izrade i ostvarenja novog stalnog postava u povijesno m zdanju brodskog Magistrata, koji je od 2001. godine podvrgnut složenom projektu obnove i uređenja³⁴, a traje još i danas. Muzejska građa je razvrstana u odjele: Prirodoslovni, Arheološki (gdje pripada i numizmatika), Etnografski, Kulturno-povijesni, Galerijski, Odjel suvremene povijesti, te preparatorsku

---

³⁰ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 13.

³¹ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 13.-14.

³² *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 14.

³³ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 14.-15.

³⁴ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 15.

radionicu, muzejsku knjižnicu i jedinicu općih poslova.³⁵ Takav ustroj je i danas. U 86 godina postojanja muzej je rastao i mijenjao se, mijenjao upravu i ustroj, selio se, konstantno povećavao količinu građe zahvaljujući donacijama, otkupima i istraživanjima. Danas stoji na istom mjestu, u Starčevićевой 40, a zgrada Magistrata se žurno obnavlja već 19 godina, unatoč prekidima zbog svjetske financijske krize, da bi ponovno postala mjesto stalnog postava Muzeja Brodskog Posavlja.

NUMIZMATIČKA ZBIRKA MUZEJA BRODSKOG POSAVLJA

Numizmatička zbirka jedna je od temeljnih zbirki Muzeja Brodskog Posavlja. Započela je s Julijem Hoffmannom koji ju je 1933. godine poklonio i tada je brojala 3500 kovanica. Prije poklanjanja izrazito vrijednom ju je proglasio numizmatičar i kustos Gradskog muzeja u Osijeku, prof. Vjekoslav Celestin. U desetak godina od osnutka Muzeja, zahvaljujući intenzivnom prikupljanju proširena je za još 2500 komada. Nakon Hoffmanna brigu o zbirci preuzima nova ravnateljica Katarina Petrović, koja kao arheolog posvećuje više pažnje antičkom novcu, a za preostali novac se brinu kustosi Povijesnog odjela (kada ih ima). Tako je došlo do podjele numizmatičke zbirke na povijesnu i arheološku. U periodu ravnateljstva Katarine Petrović antički novac je u velikom broju sistematiziran i obrađen te upisan u novu Knjigu inventara.³⁶ Nakon umirovljenja Katarine Petrović 1972. godine brigu o antičkom novcu preuzima Ivanka-Jesenska Miškiv. Povijesni dio novca od 1982. preuzima na brigu Ivanka Bunčić. Od 1991. godine zbog ratnih okolnosti numizmatička zbirka je, kao najvažnija i najvrijednija zbirka Muzeja, premještena u muzej u Čakovcu gdje je na sigurnom dočekala kraj rata. 1997. godine numizmatička zbirka se dijeli na tri dijela: arheološka numizmatika o kojoj skrbi Ivanka-Jesenska Miškiv, novac 17. do 19. stoljeća o kojemu brine Ivanka Bunčić i novci 20. stoljeća o kojima brine Ivanka Cafuta. Od osnutka do danas, zbirka je i više navrata predstavljana javnosti kroz manje izložbe i kroz stalni postav Muzeja. Sve do 2005. godine Muzej nema osobu koja je zadužena za obradu numizmatičke građe, ta od tada Josip Lozuk preuzima građu na sebe i isprva obrađuje samo arheološki dio zbirke. Godinu kasnije, 2006. godine, preuzima i novac novog vijeka (17.-19. stoljeće), a 2008. preuzima i novac 20. stoljeća.³⁷ Numizmatička zbirka 2009. godine broji oko 9000 komada kovanog novca i oko 2400 komada papirnato novca, od kojih je samo manji dio Hoffmannova zbirka, a veći dio prikupljen istraživanjima, donacijama i otkupom, te se tako svake godine zbirka obogaćuje.³⁸

---

³⁵ *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004, str 15.

³⁶ *Numizmatička zbirka Muzeja Brodskog Posavlja*, katalog, Slavonski Brod 2009, str 7.-8.

³⁷ *Numizmatička zbirka Muzeja Brodskog Posavlja*, katalog, Slavonski Brod 2009, str 8.

³⁸ *Numizmatička zbirka Muzeja Brodskog Posavlja*, katalog, Slavonski Brod 2009, str 8-9

NUMIZMATIČKA ZBIRKA JULIJA HOFFMANNA

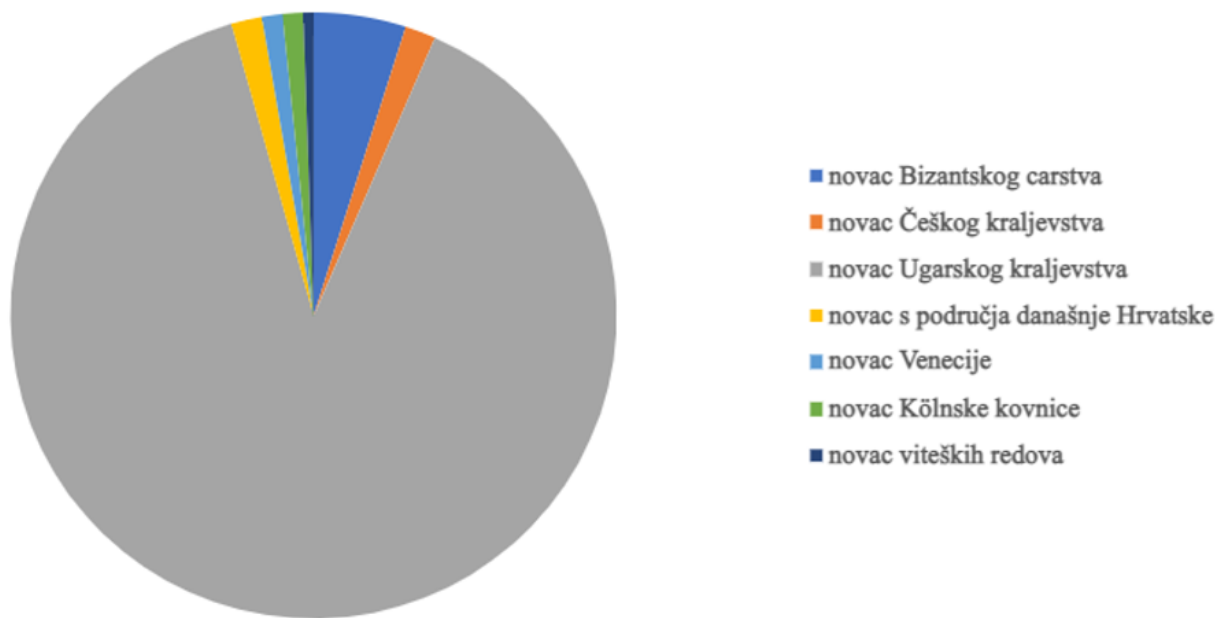
Kao što je dosada već spomenuto, Hoffmannova zbirka započela je sakupljanjem novca i predmeta iz ljubavi prema starinama. Također je već spomenuto da procijenjena zbirka ima veliku vrijednost 1933. godine, i tada je u zapisniku Gradskog načelstva opisano da se sastoji od 3500 komada numizmata. (Slika 4) Nažalost, u razgovoru s osobljem Muzeja doznajem da nema zapisa o točnim podacima tih numizmata jer u starim inventarnim knjigama njegova zbirka nije izdvojena kao posebna kategorija. Postoje i naznake da je dio novca nestao, s pretpostavkom da je otuđen, za vrijeme Drugog svjetskog rata tako da danas nemamo stvarnih podataka o izvornoj numizmatičkoj zbirci Julija Hoffmanna.

<i>Maria Theresia</i>		
2 kom	Av: M.THERESIA D-G-R-IMP-HU-BO-REG Rev: OBREDIT AM PATRIAE MATREM 22 JULI 1765	
1 "	Av: M.THERESIA D-G-R-IMP-GE-HU-BO-REG Rev: ARCHIDUX AVST-DUX-BVRG-SI-M-HO 1765, 20	1/3 Thaler
2 "	Av: M.THERESIA D-G-R-IMP-GE-HU-BO-REG Rev: ARCH-AVST-DUX-BVRG-CO-TYR 1761 x 10	1/6 "
1 "	Av: MARIA THERESIA HUNGAR-BOHEM-BO-REG-ARCH-AVSTRIAE-CORONATA Rev: IUSTITIA ET CLEMENTIA PRAGUE 12 MAR 1763	1/6 Thaler
1 "	Av: MAR.THERESIA D-G-R-IMP-GERM-HUNG-BOH-REG Rev: ARCH-AVST-DUX-BVRG-BRAB-COM-FLAND. 1757	Thaler
1 "	Av: M.THERESIA D-G-R-IMP-HU-BO-REG-AA Rev: MEDIOLANI DUX 1779	"
3 "	Av: M.THERESIA D-G-R-IMP-HU-BO-REG (s=7) Rev: ARCHID-AVST-DUX-BVRG-CO-TYR 1760 x	"
1 "	Av: M.THERESIA D-G-R-IMP-GE-HU-BO-REG 1761, 1765 Rev: ARCHID-AVST-DUX-BVRG-CO-TYR 20 1763, 1764	1/3 Thaler
3 "	Av: M.THERESIA D-G-R-IMP-HU-BO-REG 1760 (22) Rev: ARCHID-AVST-DUX-BVRG-CO-TYR 20 1763 (42)	1/3 "
35 "	Av: M.THERESIA D-G-R-I-G-H-B-R-A-AVST Rev: EIN KREUZER 1761, 1762, 1760 (77000), 1762, 1763	1 Kreuzer
3 "	Av: M.THERESIA D-G-R-I-G-H-B-R-A-AVST Rev: 1/2 KREUZER 1772, 1765 (10)	1/2 "
4 "	Av: M.THERESIA D-G-R-I-HU-BO-REG-AA Rev: 1/2 KREUTZER 1780 w 1/2 Home EIN KREUTZER 1780	1/2 "
<i>Joseph II</i>		
1 kom	Av: JOSEPH II D-G-R-I-S-A GEREX-A-ALO-M-D-N Rev: VIRTYTE-ET-EXEM-PLO 1768 x BYM-D 10	1/2 Thaler
1 "	Av: JOSEPH II D-G-R-I-S-A GEREX-A-ALO-M-D-N (A) Rev: VIRTYTE-ET-EXEM-PLO 1775 x S-X-P-D 20	1/3 "
2 "	Av: JOSEPH II D-G-R-I-S-A GEREX-A-ALO-M-D-N (A) Rev: VIRTYTE-ET-EXEM-PLO 1775, 1777 x 3	3 Kreuzer
1 "	Av: JOSEPH II D-G-R-I-S-A GEREX-A-ALO-M-D-N Rev: ARCH-AVST-DUX-BVRG-LOTH-M-D-NET 1784 x A	1/2 Thaler
1 "	Av: JOSEPH II D-G-R-I-S-A GEREX-A-ALO-M-D-N Rev: ARCH-A-BO-LOTH-M-D-NETR 1781 x 20	1/3 "
1 "	Av: JOSEPH II D-G-R-IMP-S-A GER-HIER-HUNG-BOH-REG Rev: ARCH-AVST-DUX-BVRG-LOTH-BRAB-COM-FLAND. 1787	Thaler
1 "	Av: JOSEPH II D-G-R-I-S-A GER-HIE-HUN-BOH-REG Rev: ARCH-AVST-DUX-BVRG-LOTH-BRAB-COM-FLAN 1790	1/2 Thaler
7 "	Av: JOSEPH II D-G-R-I-S-A GER-HU-BO-REG-AA Rev: EIN KREUZER 1760 (1), 1761 (2), 1762 (1)	1 Kreuzer
4 "	Av: in 6 Rev: 1/2 KREUTZER 1781 1/2 kom 1/2 Kreuzer 1781, 1782	1/2 - "
<i>Leopold II</i>		
1 kom	Av: LEOPOLD II D-G-R-I-S-A GER-HIE-HUN-BOH-REG Rev: ARCH-AVST-DUX-BVRG-LOTH-BRAB-COM-FLAN. 1791	1/2 Thaler
<i>Franz II</i>		
1 kom	Av: FRANZ II D-G-R-IMP-S-A GER-HIER-HUN-BOH-R-I-IV Rev: ARCH-AVST-DUX-BVRG-LOTH-BRAB-C-FL 1793	1/2 Thaler
1 "	Av: FRANCISC II D-G-R-I-S-A GER-HIE-HUN-BOH-REG-M Rev: ARCH-AVST-DUX-BVRG-LOTH-BRAB-COM-FLAN 1794	Thaler
2 "	Av: FRANZ II D-G-R-IMP-S-A GER-HU-BO-REG-AA Rev: T 1801-E	2 Kreuzer
1 "	Av: FRANC II D-G-R-I-S-A GER-HU-BO-REG (A) Rev: ARCH-AVST-D-BVRG-LOTH-M-D-NET 1803 x 20	1/2 Thaler
1 "	Av: FRANZ II D-G-R-IMP-S-A GER-HU-BO-REG-AA Rev: GER-HUN-BOH-REG-AA D-LOTH-VEN-SAL 1806 20	1/3 "
2 "	Av: FRANC II ROM-KAI-KON-2-HU-V-BO-REG-2-OST Rev: EIN HALBER SIEBENZEHNER 1798 15 SOLDI (A) 1801	1/2 Kreuzer
Venedig	Av: FRANZ II D-G-R-I-S-A GER-HU-BO-REG-AA D-VENET Rev: 1/2 LIRA VENETA 1802 A	1/2 Lira

Slika 4: preslik popisa dijela (novovjekovnog) novca darovanog prilikom osnutka Muzeja, 6.12.1933. godine

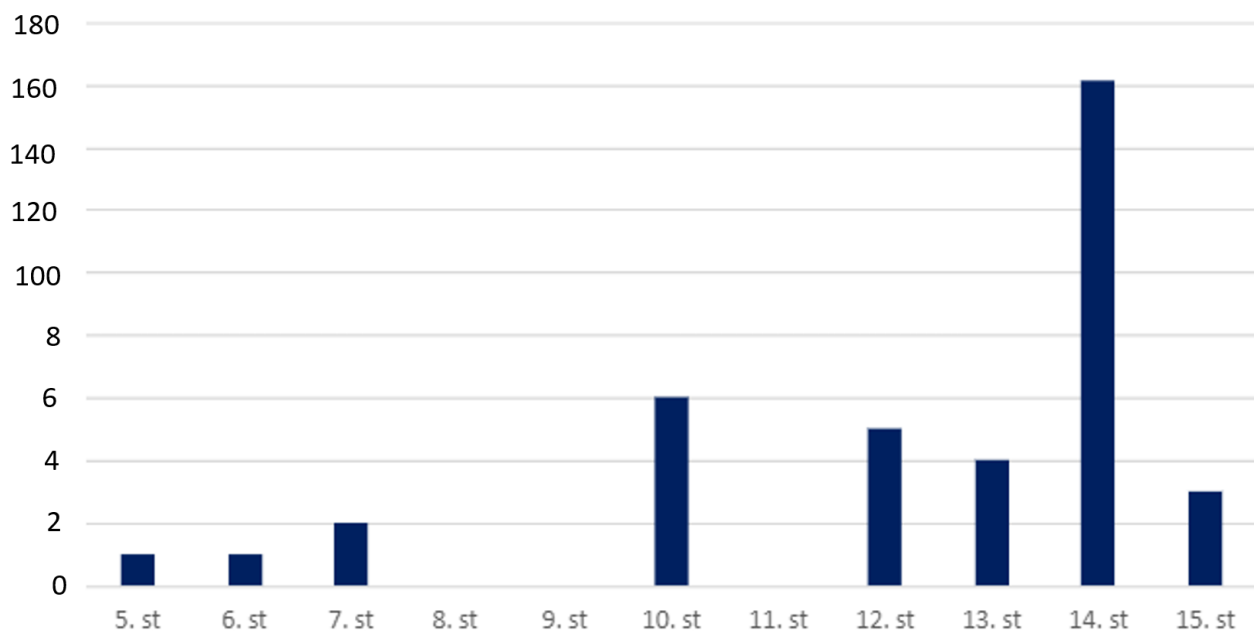
ZASTUPLJENOST

Novac u ovoj zbirci je raznolik, no najviše ga ima iz Ugarskog kraljevstva, s obzirom na lokaciju i povijesne prilike pod kojima se nalazila Hrvatska u srednjem vijeku. To samo znači da je novac Ugarskog kraljevstva ustvari bio najdostupniji Juliju Hoffimannu dok je prikupljao materijal za svoju zbirku. Prema tome je jasno zaključiti da novca Ugarskog kraljevstva ima najviše – u ovome diplomskome radu sam obradila njih 163, a najzastupljeniji nakon ugarskih su novci Bizantskog carstva – obrađeno njih 9. Po tri primjerka imamo novca Češkog kraljevstva, jednako koliko i novca s područja današnje Hrvatske, gdje pripadaju banovci i novac grada Dubrovnika. Venecijanskog novca imamo samo dva primjerka, jednako toliko i novca s područja današnje Njemačke, iz grada Kölna. Imamo samo jedan primjerak novca viteških redova, koji pripada Teutonskom redu. Točan odnos zastupljenosti po porijeklu se može vidjeti u grafu ispod.

Graf 1: grafički prikaz zastupljenosti novca po porijeklu.

Što se tiče zastupljenosti novca po stoljećima, situacija je drugačija. Zbog bizantskog novca u Hoffmannovoj zbirci, zastupljen je novac iz ranijih stoljeća Bizantskog carstva. Kao što se može vidjeti u grafu ispod, novca 8., 9. i 11. stoljeća uopće nema. Zbog ugarskog novca, posebice novca Žigmunda Luksemburškog, je 14. stoljeće najzastupljenije jer čini najveći dio Hoffmannove zbirke srednjovjekovnog novca, koja se sastoji od ukupno 183 primjerka.

Graf 2: grafički prikaz zastupljenosti novca po stoljećima. (Jedan primjerak novca se datira u 5. stoljeće, jedan u 6. stoljeće, dva u 7. stoljeće, šest u 10. stoljeće, pet u 12. stoljeće, četiri u 13. stoljeće, 161 u 14. stoljeće i tri u 15. stoljeće.)

NOVAC BIZANTSKOG CARSTVA

Iako se Bizantsko carstvo temelji na Rimskom carstvu, i smatra sebe nasljednikom Rimskog carstva, njihov novac je zajednički s rimskim samo po jeziku – latinskom.³⁹ Sustav kovnica i nominala bio je baziran na rimskom modelu. Datacije na bizantskom novcu često su izražavane rimskim brojevima umjesto grčkim slovima. U ranim fazama Istočnog carstva prevladavala je standardna rimska ikonografija. To znači da su portreti često bili u profilu a personifikacije su bila ustaljene. Kroz vrijeme prikazi su postajali više kršćanski – prikaz božice pobjede se pretvorio u prikaz anđela. Globus, standardni rimski simbol autoriteta i vlasti dobiva iznad sebe križ i polako se pretvara u kraljevsku jabuku. Portret Isusa se prvi puta pojavljuje na novcu Justinijana II krajem 7. i početkom 8. stoljeća. Za vrijeme ikonoklazma svi religijski prikazi su bili zabranjeni, no nakon tog perioda novac sadrži gotovo isključivo religijske motive.⁴⁰ Bizantsko carstvo je preživjelo razdoblje seobe naroda tako da je preživio i rimski monetarni sustav iz kojeg je nastao novi – bizantski novčani sustav s elementima antičkog grčkog novčanog sistema. Isti taj sustav je na neki način postao polazišna točka i uzor za novac novonastalih država. Na Istoku su djelovale glavne kovnice u Konstantinopolu, Tesaloniki, Nikomediji, Aleksandriji, Antiohiji, Raveni i Kiziku, no ne uvijek nego naizmjenice. Od 1025. godine novac se kuje samo u glavnom gradu Carstva. Glavni novac bio je zlatni solid i njegove podnominale, semisa i tremisa.⁴¹ Tremisa je zlatnik u vrijednosti trećine solida koji je uveden 383. godine od strane cara Teodozija I. s prosječnom težinom oko 1.5 grama, a kasnije je uz solid postao najvažniji i najrasprostranjeniji kasnoantički zlatnik.⁴² Uz zlato, postojao je i brončani novac koji se nazivao i folis. Folis je moderni izraz za brončani novac prosječne težine oko 10 grama koji je uveo car Dioklecijan svojom novčanom reformom 294. godine.⁴³

---

³⁹ P. Grierson, *Byzantine Coinage*, Dumbarton Oaks, Washington DC 1999., str 1.

⁴⁰ W. G. Sayles, *Ancient Coin Collecting V The Romaion/Byzantine Culture*, Iola 1998. str 2.-3.

⁴¹ G. Probszt, *Razvoj kovanja novca u srednjem i novom vijeku u Numizmatički priručnik i rječnik*, Zagreb, 2011., str 111.

⁴² P. Kos, *Leksikon antičke numizmatike* Zagreb 1998., str 366.

⁴³ P. Kos, *Leksikon antičke numizmatike* Zagreb 1998., str 115.

Anastazije I.

Anastazije je bio car Istočnog Rimskog Carstva od 491. godine. Proveo je reformu novčanog sustava, kao i novi način ubiranja poreza i time stabilizirao Carstvo.⁴⁴ Ovom zasigurno najvažnijom novčanom reformom Bizantskog carstva, 498. godine uvedeno je kovanje folisa u vrijednosti od 40 numma, kao i novac njegove polovične i četvrtinske vrijednosti.⁴⁵ U Hoffmannovoj numizmatičkoj zbirci nalazi se jedna njegova tremisa, pod inventarnim brojem N 259 (slika 5) koja na aversu ima poprsje Anastazija okrenuto u desno s natpisom DN ANASTASIVS PP AVG, dok na reversu ima Viktoriju u stojećem položaju s natpisom uokolo: VICTORIA AVGVSTOR A H CONOB.

slika 5: tremisa cara Anastazija, N 259

Justin II.

Vladao je od 565. do 578. godine, kao nećak i nasljednik Justinijana I. Za vrijeme vladavine Justina II. se raspalo jedinstveno Rimsko Carstvo koje je Justinijan izgradio. Zbog ludila je predao vlast svojoj ženi Sofiji i zapovjedniku carske garde Tiberiju koji ga nakon njegove smrti nasljeđuje na carskoj dužnosti.⁴⁶ U zbirci Julija Hoffmanna pod inventarnim brojem N 270 (slika 6) se nalazi folis Justina II. Folis N 270 na aversu ima natpis DN IVSTINVS P P AV, a na reversu ANNO ispred velikog M iznad kojeg je križ, unutar kojeg je Δ, ispod CON. Oznaka M predstavlja vrijednost – 40, Δ predstavlja oficinu, odnosno radionicu unutar kovnice, u ovom slučaju radionicu broj 4. CON je oznaka kovnice u

⁴⁴ Anastazije I.. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 4. 2021.

⁴⁵ P. Kos, *Leksikon antičke numizmatike* Zagreb 1998., str 252.

⁴⁶ Justin II.. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 4. 2021.

Konstantinopolu.⁴⁷

slika 6: folis cara Justina II., N270

Foka

Kao centurion polubarbarskog porijekla, dolazi u Carigrad 602. godine kao predstavnik pobunjene vojske gdje ubija cara Mauricija i kruni sebe za cara. U svojoj kratkoj vladavini uspostavlja dobre odnose s Rimom, miri se s Avarima tako što im povisuje godišnji danak te priznaje crkvu sv. Petra za glavu svih crkava. Potkraj 610. godine biva zbačen s prijestolja i pogubljen.⁴⁸ Pod inventarnim brojem N 274 (slika 7) nalazi se jedini primjerak Fokinog novca u Hoffmanovoj zbirci. Spomenuti primjerak je brončani folis s glavom Foke i nečitkim natpisom na aversu i na reversu velikim XX iznad kojih se nalazi križ a ispod oznaka kovnice KRT(G), lijevo zvijezda a desno E.

slika 7: folis cara Foke, N 274

Arapsko-bizantski tip novca

Nakon bizantsko-perzijskog rata koji je trajao od 610. do 630. godine, u Siriji nije bilo aktivnih kovnica. Brončani novac kovan u Konstantinopolu donošen je u Siriju od strane bizantskih vlasti. Mehanizam uvoza bizantskog novca nije poznat, ali količina pronađenog novca je prevelika da bi bila samo rezultat trgovanja na tom području te se smatra da je bizantski novac bio prihvaćen od obje strane vlasti. Uvoz je nastavljen do 658. godine, kada je primjetno smanjen. Već do 658. godine su kolale lokalne imitacije te je 670-ih godina već primjetan arapsko-bizantski tip. Vrhunac proizvodnje se povezuje sa smanjenjem uvoza bizantskog brončanog novca, no nije jasno je li do smanjenja uvoza došlo

⁴⁷ W. G. Sables, *Ancient Coin Collecting V The Romaion/Byzantine Culture*, Iola 1998. Str 5.-6.

⁴⁸ Foka. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 4. 2021.

zbog količine arapsko-bizantskog novca ili je povećanje arapsko-bizantskog tipa novca došlo zbog smanjenja uvoza.⁴⁹ Arapsko-bizantskom novcu je naglo došao kraj 696./697. godine kada Abd al-Malik kuje prve epigrafičke zlatne dinare s religijskim legendama. Ubrzo nakon zlata, na red je došao i bakreni novac koji prekiva arapsko-bizantski tip novca s epigrafičkim tipovima.⁵⁰ Arapsko-bizantski tip novca je odvojen od bizantskih novaca tek 1972. godine. Primjerak N 275 (slika 8) pripada arapskoj imitaciji novca Konstansa II, zadnji tip kovan u Aleksandriji. Razlikuje se od pravih novaca cara Konstansa II po tome što je manji, lakši i čini se da je kovan u drugoj kovnici te je stil grublji, a natpis je često netočan.⁵¹ Prikaz na aversu je neprepoznatljiv, dok se na reversu vidi natpis I+B, ispod ΑΛΘΞ.

Slika 8: arapsko-bizantski tip novca, N 275

Roman I. Lekapen

Nakon što je stekao utjecaj na dvoru i preuzeo ulogu regenta za Konstantina VII. Porfirogeneta, 920. godine biva okrunjen za cara a svoje sinove proglašava suvladarima. Njegovi sinovi Stjepan i Konstantin su ga svrgnuli s vlasti 944. godine i zatočili ga u samostan gdje je i preminuo, četiri godine kasnije.⁵² U zbirci Julija Hoffmana se nalazi primjerak (slika 9) njegovog brončanog folisa s prikazom sidra/monograma ρω na aversu i stiliziranim prikazom križa na postolju između dva peleta na reversu, označen brojem N 268.

slika 9: folis cara Romana I. Lekapena, N 268

⁴⁹ T. Goodwin, *An Introduction to Arab-Byzantine Coinage* u: T. Goodwin, R. Gyselen *Arab Byzantine Coins from the Irbid Hoard*, London 2015., str 12.

⁵⁰ T. Goodwin, *An Introduction to Arab-Byzantine Coinage* u: T. Goodwin, R. Gyselen *Arab Byzantine Coins from the Irbid Hoard*, London 2015., str 13.

⁵¹ T. Goodwin, *The Egyptian Arab-Byzantine Coinage* u: *Coinage and History in the Seventh Century Near East 4* Worcester 2013., str 206.-207.

⁵² Roman I. Lakapen. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 4. 2021.

Anonimni brončani folisi

Folisi se nazivaju anonimnima zato što ne nose ime ili oznaku specifičnog vladara. Kovani su u periodu između 969. i 1092. godine i sadrže isključivo religijske prikaze i natpise.⁵³ U Hoffmannovoj zbirci imamo četiri primjerka anonimnih brončanih folisa. N 269 je brončani folis, istrošen i probušen, s poprsjem Isusa na aversu i natpisom na reversu: +IHSUS XRISTUS bASILEU bASILE. Naime, činjenica da je probušen i istrošen nam ukazuje na sekundarnu upotrebu, najvjerojatnije kao ogrlica što je najčešća sekundarna upotreba novca.⁵⁴ Folis pod brojem N 271 (slika 10) je isti kao i N 269, samo što nije probušen i manje je istrošen. Folisi N272 (slika 11) i N273 na aversu imaju poprsje Isusa s natpisom +EMANOVHA, a na reversu natpis +IHSUS XRISTUS bASILEU bASILE. Pripadaju pod klasu A, najraniju od serija anonimnih folisa, s Isusom na aversu i natpisom u četiri reda na reversu. U stilu su generalno jednaki, dok variraju po dimenzijama i režini. Smatra se da pripadaju vladarima Ivanu I. Cimisku i ranim godinama vladavine Bazilija II no ne može se točno odrediti, iako se datiraju u drugu polovicu 10. stoljeća.⁵⁵ Znanstvenici se ne mogu dogovoriti o kovnici i/ili kovnicama anonimnih folisa.⁵⁶

slika 10: anonimni brončani folis, N 271

slika 11: anonimni brončani folis, N 272

⁵³ W. G. Sables, *Ancient Coin Collecting V The Romaion/Byzantine Culture*, Iola 1998., str 17.

⁵⁴ A. Pavlović *Novo lice starih kovanica – sekundarna i ponovna upotreba novca u arheologiji* u: *Recikliraj, ideje iz prošlosti* Zagreb 2017., str 216.

⁵⁵ P. Grierson *Byzantine Coins* London 1982., str 205.

⁵⁶ P. Grierson *Byzantine Coins* London 1982., str 210.

NOVAC ČEŠKOG KRALJEVSTVA

Kovanje novca u Češkom kraljevstvu počinje u drugoj polovici 10. stoljeća, za vrijeme vladavine Boleslava I ili Boleslava II. Slično kao u susjednim državama, Poljskoj i Ugarskoj, kovanje novca u Češkoj bilo je u potpunoj vlasti vladara - dinastije Premyslović. U Moravskoj su knezovi imali pravo kovati svoj novac. Početkom 13. stoljeća glavni češki novac postaju brakteati, koje dijelimo na velike, srednje i male.⁵⁷ Brakteati su kovanice od tankog metala koji su otisnuti samo s jedne strane. Kuju se na način da se ispod metalne pločice stavi mekani materijal, npr. koža, što dovodi do toga da prilikom kovanja revers izgleda kao avers, samo udubljen. Promjer brakteata varira od 10 do 50 milimetara, a težina im je između 0.1 i 0.95 grama.⁵⁸ Krajem 13. stoljeća, otkrićem srebra u Kutnoj Hori, kralj je monopolizirao proizvodnju srebra i prebacio sve kovnice u Kutnu Horu, te time reformirao državni sustav novca. Također, 1300. godine predstavljan je praški groš kao valuta.⁵⁹

Ivan Luksemburški

Ivan je bio grof Luksemburga i sin cara Svetog rimskog carstva Henrika VII. Godine 1310. Ivan ženi Elizabetu, kćer preminulog češkog kralja Vjenceslava II. i preuzima češko prijestolje. Ustvari je malo vremena provodio u Češkoj. Putovao je po Europi dok je njegov sin Karlo vladao kraljevstvom. Ivan je s vremenom izgubio vid, što mu je zaradilo nadimak Slijepi. Umire 1346. godine u bitci kod Kresija dok se borio na strani Francuske protiv Engleske. Nasljeđuje ga sin Karlo.⁶⁰ U numizmatičkoj zbirci Julija Hoffmanna nalazi se samo jedan primjerak njegovog novca. Pod inventarnom oznakom MBP 36424 nalazi se *parvul* (slika 12), koji na aversu ima dvorepog češkog lava uokolo kojeg ide natpis +HOHES REX BOEM. Na reversu ima prikaz Svetog Vjenceslava, odnosno Vjenceslava I. (911-935) s natpisom +S WENCEZLA VS.⁶¹

slika 12: parvul kralja Ivana Luksemburškog, MBP 36424

⁵⁷ J. G. Frynas *Medieval coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 17.-19.

⁵⁸ R. Svensson *Renovatio Monetae – Bracteates and Coinage Policies in Medieval Europe* London 2013., str 11.

⁵⁹ J. G. Frynas *Medieval coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 20.

⁶⁰ J. G. Frynas *Medieval coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 81.-82.

⁶¹ J. G. Frynas *Medieval coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 82.

Vladislav II. Jagelović

Smrt Jurja Podjebradskog značila je dolazak nove dinastije na češko prijestolje. Za vlast se odlučivalo između mađarskog kralja Matije Korvina i Vladislava Jagelovića, sina poljskog kralja Kazimira IV. Vladislav je imao samo 15 godina kada je došao na vlast 1471. godine. On također dolazi na vlast u Ugarskoj i Hrvatskoj nakon iznenadne smrti Matije Korvina 1490. godine, koji nije ostavio legitimnih nasljednika.⁶² Primjerke njegovih groševa u zbirci nalazimo pod inventarnim brojevima MBP 36425 i MBP 36426. MBP 36425 na aversu ima dvorepog češkog lava u glatkom krugu s natpisom WLADISLAUSSECUNDUS, a revers je istrošen. MBP 36426 (slika 13) na aversu ima dvorepog češkog lava biserno obrubljenog s natpisom WLADUSLAUSSECUNDUSRB, također biserno obrubljenog. Revers mu je također istrošen.

slika 13: groš Vladislava II. Jagelovića, N 36426

NOVAC UGARSKOG KRALJEVSTVA

U prvom periodu ugarske povijesti u Karpatskoj kotlini (896-1301) dominira dinastija Arpadovića. Pod Arpadovim nasljednicima Ugarska prihvaća latinsko kršćanstvo i razvija ekonomske i političke institucije po uzoru na zemlje zapadne Europe. Nakon smrti Andrije III., zadnjeg Arpadovića, vladari iz Češke, Bavarske, Luksemburga, Austrije, Poljske i Napulja su se izmjenjivali na ugarskom tronu. Jedina iznimka tim stranim vladarima bio je Matija Korvin, vladajući od 1458. godine do 1490. godine.⁶³

Kovanje novca u Ugarskoj je bilo izrazito centralizirano u periodu od 1000. do 1220. godine, kada je Ostrogon bio jedina službena kraljevska kovnica i kovanje novca bilo je izričito pod upravom kralja. To

⁶² J. Boubín, *The Bohemian Crownlands under the Jagiellons (1471–1526)* u Pánek, Jaroslav; Tůma, Oldřich *A History of the Czech Lands*. Charles University in Prague 2011., str 187.-189.

⁶³ P. F. Sugar, P. Hanák, T. Frank, *A History of Hungary*, Indiana 1990., str xi

se promijenilo s kraljem Andrijom I (vladao 1046.-1060. godine) koji je podijelio to pravo sa svojim mlađim bratom Belom koji je izdavao novac kao knez.⁶⁴

Analiza optjecaja ugarskog novca na području Panonije u srednjem vijeku pokazuje osnovne trgovinske pravce i područja interesa ugarske vanjske trgovine. U doba Arpadovića bila su dva osnovna pravca ugarske vanjske trgovine, Bizant i Zapad. Nakon križarskog osvajanja Bizanta 1204. godine očito je da Ugarska učvršćuje gospodarske veze sa Zapadom.⁶⁵

Koloman

Sin Geze I., nije trebao biti kralj. Nakon smrti njegovog strica, prijestolje je trebao nasljediti Kolomanov brat Almoš. Koloman uzlazi u Ugarsku uz potporu poljske vojske 1095. godine te 1096. godine biva okrunjen. Iste te godine Koloman se morao braniti od Križara koji su pljačkali po ugarskom tlu. Sljedeće godine, 1097., morao je ponovno okupirati Hrvatsku kada je porazio novoproglašenog hrvatskog kralja. Budući da Almoš nije u potpunosti pustio svoje nasljeđe, Koloman je naredio da Almoš i njegov sin budu oslijepjeni da bi vlastitom sinu osigurao nasljedstvo trona. Koloman umire 1116. godine kada ga nasljeđuje sin Stjepan II.⁶⁶ U Hoffmannovoj zbirci nalazi se Kolomanov denar pod inventarnim brojem MBP 36419. Na aversu ovog denara (slika 14) nalazi se križ dugih krakova s točkama između krakova i natpisom +C AL M N, dok se na reversu nalazi mali križ u unutarnjem krugu i natpis +LADLAVSE između unutarnje i vanjske kružnice.

slika 14: denar kralja Kolomana, MBP 36419

Bela II.

Poznatiji pod imenom Bela II. Slijepi, je bio hrvatsko-ugarski kralj u periodu od 1131. godine do svoje smrti 1141. godine. Bio je oženjen Jelenom, kćeri raškog velikog župana Uroša I. Od 1138. godine u izborima se spominje i kao „*rex Ramae*“ što se tumači kao kralj Bosne, koju je godinu kasnije kao

⁶⁴ J.G. Frynas, *Medieval Coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 132.

⁶⁵ H. Göricke-Lukić, *Ostava ranougarskog novca iz Tompojevaca kod Vukovara*, OZ 29/2009., str 118.

⁶⁶ J. G. Frynas *Medieval coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 145.-147.

herceštvo predao svome sinu Ladislavu.⁶⁷ U numizmatičkoj zbirci Julija Hoffmanna nalazimo 3 primjerka denara Bele II pod kataloškim brojevima MBP 36418, MBP 36420 (slika 15) i MBP 36421.

slika 15: denar Bele II., MBP 36420

Bela III.

Hrvatsko-ugarski kralj od 1172. do 1196 godine Bela III. bio je sin Geze II., a odgojen na bizantskom dvoru. Za vrijeme njegove vladavine kraljevstvo je postalo vodeća snaga srednje i jugoistočne Europe. S bizantskim carem Izakom II. Angelom sklapa mir 1186. godine, kojim se Bizant odriče svih prava na Dalmaciju.⁶⁸ Bela III. kuje preko 20 vrsta denara za vrijeme svoje vladavine od kojih su neki anonimni a neki nose natpis BELA ili BELA REX. On također izdaje dvije vrste bakrenog novca, od kojih jedan nosi sliku Djevice Marije i izrađen je po uzoru na bizantski *trachy*.⁶⁹ Uzevši za primjer *trachy* Manuela I., koji na aversu prikazuje Djevicu Mariju koja sjedi, a na reversu sveca koji stoji pored cara⁷⁰, vidimo sličnosti s ovim tipom novca Bele III. Jedan primjerak nalazi se u zbirci Julija Hoffmanna pod brojem MBP 36417. Taj primjerak (slika 16) na aversu ima dvije okrunjene figure koje sjede i gledaju prema naprijed a odvaja ih vertikalna linija koja na vrhu ima križ a na dnu se spaja s lukom koji ispod ima tri male vertikalne linije. Na aversu bi trebao biti natpis REX BELA REX STS no na našem primjerku natpis je nečitak. Na reversu je prikaz Djevice Marije koja sjedi i drži žezlo u desnoj ruci i gleda prema naprijed. Djelomično je na ovom primjerku vidljiv natpis SANCTA MARIA.⁷¹

slika 16: bakrenjak Bele II., MBP 36417

⁶⁷ Bela II. Slijepi. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 22. 4. 2021

⁶⁸ Bela III.. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 22. 4. 2021.

⁶⁹ M. Markowitz, *Coins of Medieval Hungary: Part I*, 2020.

⁷⁰ P. Grierson *Byzantine Coins* London 1982., str 232.

⁷¹ J. G. Frynas *Medieval coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 156.

Bela IV.

Kralj Ugarske i Hrvatske u periodu od 1235. godine do 1270. godine, Bela IV bio je član dinastije Arpadovića. Kada su Mongoli 1241. godine napali područje Ugarske, Bela je nakon izgubljene bitke prebjegao u Hrvatsku. Nakon invazije, potiče gradnju tvrđava i zidina u gradovima. Belina vladavina bila je označena još i sukobima s njegovim starijim sinom Stjepanom.⁷² Od novca ovog ugarskog kralja, Hoffmann je u svojoj kolekciji imao samo brakteat s kraljem na tronu koji drži žezlo u jednoj ruci i kraljevsku jabuku u drugoj. Na lijevoj strani se između peleta nalazi slovo R, a na desnoj između peleta slovo B. U zbirci se ovaj brakteat nalazi pod inventarnim brojem MBP 36427 (slika 17).

slika 17: brakteat Bele IV., MBP 36427

Ludovik I.

Ludovik I. bio je hrvatsko-ugarski kralj iz dinastije Anžuvina, nasljednik Karla I. Roberta. Vladao je od 1342. godine do svoje smrti 1382. godine. Poznat je i pod nazivom Ludovik I. Veliki.⁷³ Za kralja Ludovika se veže tip novca s crnačkom ili saracenskom glavom. Saracenska glava bila je grb obitelji Szerecsens, potomaka kristijaniziranih Saracena koji su još od vremena Arpada došli kao trgovci i bankari u Ugarsku. Jedan od članova te obitelji bio je Jakov Saracen koji se spominje kao komorski išpan Pečujsko-srijemske kovnice novca kroz više godina. Mađarska historiografija još tvrdi da je Jakov Saracen postao komorski grof do kraja vladavine Ludovika I., što bi značilo da je kralj pred kraj života prenio sve važnije ovlasti vezane uz kovanje novca za cijelu Ugarsku upravo njemu. Najveću čast dobiva 1370. godine kada mu je dozvoljeno da na novac stavi svoj obiteljski grb (saracensku glavu) umjesto lika vladara ili kraljevskog grba.⁷⁴ U zbirci Julija Hoffmanna nalazimo tri kovanice s prikazom saracenske glave koje pripadaju kralju Ludoviku I. Anžuvinskom, a to su N 278 (slika 18), MBP 36412 i MBP 36458. Ove tri kovanice na aversu imaju saracensku glavu, okrenutu u lijevo oko koje ide natpis

⁷² J.G. Frynas, *Medieval Coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 166.

⁷³ Ludovik I. Anžuvina. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 4. 2021.

⁷⁴ M. Nađ, Skupni nalazi novca iz Hrvatske. XVIII ostava ugarskog novca iz Klise (Pusta), VAMZ Zagreb 2011., str 183.-184.

+MONETALODOVICI, a na reversu dvostruki križ i natpis +REGISHVNGARIE. Također u zbirci postoji kovanica pod inventarnim brojem N 279 (slika 19) koja podsjeća na denar Ludovika I. iz perioda 1358.-1371. godine no ne odgovara u potpunosti i moguća je krivotvorina. Taj denar u originalnom izdanju ima na aversu štit s grbom Ugarske i Anžuvina s natpisom +LODOVICI R VNGARIE, a na reversu okrunjenu figuru koja u desnoj ruci drži halberd a u lijevoj kuglu.⁷⁵

slika 18: denar Ludovika I., N 278

slika 19: krivotvorina denara Ludovika I., N 279

Marija

Nasljednica Ludovika I. Anžuvina, koji je umro bez muških nasljednika, dolazi na hrvatsko-ugarski tron 1382. godine. Poljsko prijestolje prepušta svojoj sestri Jadvizi zbog otpora poljskog staleža. Budući da je Marija bila maloljetna kada je došla na prijestolje, kao regentica vlada njena majka Elizabeta, čiji je savjetnik bio Nikola Gorjanski. Marija se 1385. godine udaje za Žigmunda Luksemburškog, a nezadovoljno plemstvo iste godine za novog kralja izabire Karla Dračkog te se Marija odriče prijestolja. Marija dolazi ponovno na vlast već sljedeće godine nakon što Karlo Drački biva ubijen. 1387. godine Marijin muž se daje okruniti za hrvatsko-ugarskog kralja.⁷⁶ U Hoffmanovoj numizmatičkoj zbirci nalazi se samo jedan primjerak Marijinog novca, denar iz 1383. godine pod inventarnim broje MBP 36401 (slika 20). Marijinom denaru se na aversu nalazi dvostruki križ u kružnici oko koje je natpis +MONETA MARIE koji je na našem primjerku novca slabo vidljiv ali se može razaznati. Na reversu se

⁷⁵ J.G. Frynas *Medieval Coins of Bohemia, Hungary and Poland* London 2015., str 194.

⁷⁶ Marija Anžuvinska. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 4. 2021.

nalazi kruna iznad slova M s oznakom kovnice desno od okrunjenog M. Okruženi su natpisom +REGINE hVNGARIE, također slabo vidljivim na našem primjerku. Na primjerku je jasno vidljiv ljiljana na reversu, desno od okrunjenog slova M, koji nam daje podatke o kovnici – Košice.⁷⁷

slika 20: denar kraljice Marije, MBP 36401

Žigmund Luksemburški

Sin češkog kralja i rimsko-njemačkog cara Karla IV. i Elizabete Pomeranske, Žigmund Luksemburški, dolazi 1387. godine na prijestolje Ugarsko-hrvatskog kraljevstva preko braka s kraljicom Marijom. Također je bio rimsko-njemački car od 1411. godine i češki kralj od 1419. godine. Bio je na vlasti do svoje smrti 1437. godine.⁷⁸ Njegov dolazak na vlast donio je temeljne promjene u optjecaju novca. Ta promjena se jasno vidi u velikom broju ostava u seoskim lokacijama.⁷⁹ Žigmundov srebreni novac se razlikovao u finoći kroz periode: u periodu prije 1427. godine finoća srebra bila je 580/1000, a nakon 1427. godine finoća je opala na 540/1000. Za vrijeme Žigmunda su također kovani mali denari (mađ. *fillér*) u periodu od 1390. do 1427. godine, čija je finoća bila tek 350/1000.⁸⁰ Po današnjim zakonima ta se finoća srebra uopće ne smatra plemenitom kovinom.⁸¹ S obzirom na varijacije i činjenicu da je srebreni novac bio medij unutarnjih monetarnih transakcija, to je imalo velikog utjecaja na cirkulaciju novca.⁸² U srednjovjekovnom dijelu numizmatičke zbirke Julija Hoffmanna najviše je primjeraka novca Žigmunda Luksemburškog, 151 komad. U zbirci imamo dva tipa: na aversu s dvostrukim križem preko cijele kovanice i natpisom MON·SIG ISMVNDI i na reversu grb s natpisom +REGIS·VNGARIE ETC (slika 21 i slika 23), a drugi tip je s dvostrukim križem u sredini aversa s natpisom okolo +MONET·SIGIDMVNDI i također na reversu grb s natpisom +REGIS VNGARIE ETC,

⁷⁷ C. Toma *Observations on the Typology of the Denarii Issued by Mary, the Queen of Hungary (1382-1395) / The Coin Hoard from Cluj-Mănăștur* Acta Musei Napocensis, 49, Historica, II, 2012., str 415.

⁷⁸ Sigismund Luksemburgovac. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 4. 2021.

⁷⁹ J. Laszlovszky et al, *The Economy of Medieval Hungary*, 2018., str 304.

⁸⁰ J.G. Frynas, *Medieval Coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015., str 136.

⁸¹ Narodne novine br. 36/15

⁸² J. Laszlovszky et al, *The Economy of Medieval Hungary*, 2018., str 304.

(slika 22 i slika 24) kojeg u ovoj zbirci ima samo jedan primjerak, MBP 36465. Zanimljivo je za napomenuti da među toliko primjeraka ima jedan, pod inventarnim brojem MBP 36869, primjerak koji na aversu ima dvostruki križ preko cijele kovanice s natpisom +MON·SIGI SMVNDI, a na reversu standardni grb s istim natpisom kao i ostali primjerci (slika 25).

slika 21: najčešći tip Žigmundovog denara (Unger 449.), izdavan 1390.-1427. godine

slika 22: rjeđi tip Žigmundovog denara (Unger 448.) izdavan 1387.-1390. godine

Neki od Žigmundovih denara na aversu imaju siglu n, koja nam govori da su izrađeni u kovnici Nágybanya.⁸³

slika 23: denar Žigmunda Luksemburškog s oznakom kovnice, MBP 36449

slika 24: denar Žigmunda Luksemburškog, MBP 36465

slika 25: denar Žigmunda Luksemburškog, MBP 36869

⁸³ A. Sulejmanagić *Ugarska privatna kovanja od Sigismunda do Ivana Zapolje*, Sarajevo 2020., str 110.

Matija Korvin

Matija je bio hrvatsko-ugarski kralj od 1458. godine do 1490. godine. Nadimak *Corvinus* dobio je po gavranu (lat. *corvus*) koji je bio sastavni dio njegovog grba.⁸⁴ Njegov grb je uočljiv na svakom tipu novca koji je bio izdavan u njegovo vrijeme, a to se može vidjeti na jedinom primjerku koji se nalazi u zbirci Julija Hoffmana, denar pod inventarnim brojem N 285 (slika 26). Spomenuti denar je srebrni, na aversu ima štit s grbovima Ugarske, Dalmacije, Češke i kraljevskim dvostrukim križem te Matijinim grbom gavranom u sredini. Uokolo štita stoji natpis: +M·MATHIE·R·HVNGARI, dok na reversu ima Bogorodicu koja sjedi i drži malog Isusa u njenoj desnoj ruci, s natpisom PATRON VNGARE.

slika 26: denar Matije Korvina, N 285

NOVAC S PODRUČJA DANAŠNJE HRVATSKE

Za vrijeme neovisnih hrvatskih kraljeva, odnosno od početka 9. do kraja 11. stoljeća, nije se izdavao službeni novac koji bi pripadao hrvatskim kraljevima. Uzevši u obzir da za vrijeme 10. i 11. stoljeća kovanje novca nije bila česta praksa u europskim zemljama, to nije neobično. U periodu od spomenuta tri stoljeća, na području Hrvatske kola bizantski novac. Unatoč hrvatskoj uniji s Ugarskom 1102. godine, Hrvatska zadržava svoju monetarnu neovisnost te se nastavlja koristiti bizantskim novcem. Krajem 12. stoljeća događa se bitna promjena – herceg Andrija, brat kralja Imre i vladar hrvatskih zemalja, počinje kovati svoj novac, frizatike.⁸⁵ Ime su dobili po gradu Friesachu u Koruškoj, a zbog svoje

⁸⁴ Matija Korvin. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 23. 4. 2021

⁸⁵ M. Dimnik, J Dobrinić *Medieval Slavic Coinages in the Balkans: Numismatic History and Catalogue*, London 2008., str 18.-19.

dobre kakvoće postaje tražena valuta i u susjednim zemljama, pa tako i kod nas.⁸⁶ Glavni simbol na jednoj strani bilo je pročelje crkve s dva tornja, a na drugoj polumjesec i zvijezda sa šest krakova. Ostali hercezi i banovi imitiraju te simbole do 1235. godine. Nakon monetarne reforme Bele IV., herceg Koloman počinje kovati vrijedniji i stabilniji banovac. On na aversu ima kunu koja trči između dvije zvijezde sa šest krakova, a na reversu patrijarhalni križ, dvije okrunjene glave i druge sigle. Neki hercezi i banovi su kovali manje verzije, odnosno poludinare. Manje kovanice od poludinara se nazivaju bagatinima, koji su najmanja hrvatska monetarna nominala.

U zagrebačkoj kovnici je Ludovik I. oko 1364. godine obustavio kovanje slavonskih banovaca, a poznato je da je ta kovnica još radila za vrijeme vladavine njegove nasljednice, kraljice Marije.⁸⁷ Hrvatski novac se kuje sve do 1384. godine, kada kraljica Marija ukida cirkulaciju hrvatskog novca i uvodi korištenje mađarskog novca na području Hrvatske. Tada se prvi puta mađarski novac počinje kovati u Zagrebu.⁸⁸

Banovci

Od 13. stoljeća, odnosno perioda vladavine Bele IV., u kraljevstvu Slavonije kuju se denari, koji se nazivaju slavonskim denarima ili, u današnje vrijeme, slavonskim banovcima. Slavonski denari kovani su od finog srebra, u prosjeku promjera 15 milimetara a težine oko 0.9 grama.⁸⁹ Kuju se u Pakracu i Zagrebu.⁹⁰ Područje optjecaja slavonskih banovaca bilo je šire nego što se da pretpostaviti. U Ugarskoj u 13. i 14. stoljeću smatrani su vrlo vrijednom valutom te često bili skrivani o čemu nam govori velik broj ostava koje sadrže banovce. Zanimljivo je za napomenuti da je jedan slavonski denar nađen prilikom iskopavanja ispod bazilike sv. Petra u Rimu, kojeg je vjerojatno tamo ostavio neki hrvatski hodočasnik.⁹¹

Julije Hoffmann prikupio je dva banovca u svoju zbirku, N276 (slika 27), bana Henrika pod kraljem Belom IV. Ovaj banovac se datira 1269.-1270. godine, na aversu ima kunu između dvije zvijezde u krugu

---

⁸⁶ I. Mirnik *Najsitnija kulturna dobra – Novac I njegova uloga u srednjovjekovnoj Hrvatskoj i Slavoniji*, u: *Crkvena kulturna dobra* Analecta 2008., str 127.

⁸⁷ I. Mirnik, *Dobri denar zagrebački u Iseljenički Kalendar 1991.*, Zagreb 1991., str 170.

⁸⁸ M. Dimnik, J Dobrinčić *Medieval Slavic Coinages in the Balkans: Numismatic History and Catalogue*, London 2008., str 28.-29.

⁸⁹ I. Mirnik *Najsitnija kulturna dobra – Novac I njegova uloga u srednjovjekovnoj Hrvatskoj i Slavoniji*, u: *Crkvena kulturna dobra* Analecta 2008., str 128.-129.

⁹⁰ L. Štefan, *Moneta regis pro Sclavonia from the Mekiš-Zgruti hoard*, VAMZ, Zagreb 2019., str 179.-180.

⁹¹ I. Mirnik *Najsitnija kulturna dobra – Novac I njegova uloga u srednjovjekovnoj Hrvatskoj i Slavoniji*, u: *Crkvena kulturna dobra* Analecta 2008., str 131.

i uokolo natpis: +MONETA REGIS P SCLAVONIA, a na reversu križ na postolju iz kojeg niču pupoljci i pored poprečne grede lijevo i desno su ptice, sa strana dvije okrunjene glave, gore lijevo zvijezda a gore desno polumjesec s točkom.

Drugi banovac u spomenutoj zbirci je N277 (slika 28), hercega Kolomana pod kraljem Belom IV. iz perioda 1235.-1245. godine. Na aversu ima kunu između dvije zvijezde u krugu i uokolo natpis +MONETA REGIS P SCLAVONIA, a na reversu križ na postolju, kod središta križa dvije točke, a pored poprečne grede su lijevo i desno točke. Sa strana su dvije okrunjene glave, gore lijevo je zvijezda a gore desno je polumjesec s točkom.

slika 27: banovac bana Henrika, N 276

slika 28: banovac hercega Kolomana, N 277

Novac Dubrovačke republike

Postoje razni podaci o početku rada dubrovačke kovnice. Vjerojatno je djelovala od 1337. do 1803. godine, iako postoje mišljenja da je kovnica osnovana između 1284. i 1301. godine. Ne može se znati točno kako je došlo do osnutka jer su izgubljeni zapisnici dubrovačkog Vijeća iz vremena prije 1301. godine. Kovnica je osnovana pod mletačkom upravom, a od 1358. godine, dolaskom pod ugarsku vlast, pokušava se unaprijediti njen rad.⁹² Budući da je u srednjovjekovnom Dubrovniku trgovina bila žila kucavica, novac dubrovačke kovnice prvenstveno je bio namjenjen da služi domaćim komercijalnim potrebama, a ti novci su s vremenom postali korišteni na teritorijima s kojima su dubrovački trgovci

⁹² M. Ilkić, N. Topić i Ž. Perković, *Numizmatički nalazi s arheoloških istraživanja u Dubrovniku*, Anali Dubrovnik 53/1, 2015., str 7.

trgovali. Kovnica je bila smještena u zgradi carine i nadgledalo ju je Malo vijeće. S obzirom da Dubrovnik nije imao svoje rudnike, metal za kovanje je uvožen iz rudnika s područja Bosne i Srbije, što su potvrdile i moderne kemijske analize. Također je kupovan novac iz talijanskih država koji je sadržavao srebro visoke kvalitete te je isti bio pretapan i korišten za kovanje dubrovačkog novca. Za vrijeme 14. i 15. stoljeća novac Dubrovačke republike bio je jedan od najpoželjnjih zbog svog visokog postotka čistog srebra (80-91.6%). Također je procjenjeno da je do kraja 14. stoljeća dubrovačka kovnica proizvela između 20 i 40 milijuna srebrenih kovanica, što bi značilo da je iskoristila između 30 i 60 tona srebra.⁹³ Hoffmannova zbirka sadrži jedan primjerak novca Dubrovačke Republike – N 310 (slika 29), srebreni dinar s likom sv. Vlahe i natpisom S·BLASIVS·RAGVSII· na aversu, na reversu ima prikaz Isusa okruženog biserima i natpis ia xa. Datira se u period 1337.-1438. godine.

slika 29: dinar Dubrovačke republike, N 310

VENECIJANSKINOVAC

Prvi spomen venecijanskog novca imamo u dokumentu iz Friulija iz 972. godine. Venecijanska kovnica je u svojim počecima kovala novac za druge više nego što je izdavala svoj vlastiti novac.⁹⁴ Uvođenje groša od strane Enrica Dandola imalo je velik utjecaj na većinu kovnica u Europi, pogotovo bizantske i islamske.⁹⁵ Tu promjenu je pokrenuo Četvrti križarski rat, kada su križari plaćali Veneciji prijevoz preko mora u desetcima tisuća srebrenih poluga. S obzirom da je jedna poluga vrijedila preko 2400 denara, Enrico Dandolo je 1201. godine naredio kovanje velikog novca, odnosno groša da bi imao nominalu između denara i poluga. Jedan groš bio je vrijednosti 24 denara. Denari su uskoro nazivani

⁹³ M. Dimnik, J Dobrinić *Medieval Slavic Coinages in the Balkans: Numismatic History and Catalogue*, London 2008., str 89.

⁹⁴ A. M. Stahl, *The Mint of Venice In The Middle Ages*, The Johns Hopkins University Press 2000., str 5.-6.

⁹⁵ A. M. Stahl, *The Mint of Venice In The Middle Ages*, The Johns Hopkins University Press 2000., str 16.

piccoli, što je značilo da je Venecija imala veliki (*grossi*) i mali (*piccoli*) srebrni novac.⁹⁶ Hoffman je skupio samo dva primjerka venecijanskog srednjovjekovnog novca – N312 i N314. Primjerak N314 (slika 30) pripada Andrei Dandolu. Andrea postaje dužd Venecije sa 36 godina, 1342. godine. Njegova vladavina obilježena je nesrećama koje su pogodile Veneciju: potres, kuga te rat između Genove i Venecije. Andrea je umro prije nego je rat završio, a bio je zadnji dužd koji je pokopan u crkvi sv. Marka.⁹⁷ N314 je inventarni broj pola groša Andrea Dandola sa sv. Markom koji stoji lijevo i blagoslivlja Andrea Dandola (desno) s natpisom ANDADVE iza Dandola, natpisom DVX u sredini iznad njih i natpisom S M VENE, dok je na reversu Isus koji se ustaje iz grobnice postavljajući desnu nogu na tlo, a u desnoj ruci drži pastirski štap te ima bisernu aureolu. Na reversu se još nalazi natpis XPE RES VRESIT. Ovaj polugroš se datira u period njegove vladavine. Soldo Andree Contarinija u Hoffmannovoj zbirci se nalazi pod inventarnim brojem N312 (slika 31). Andrea Contarini biva izabran za dužda 1368. godine na kojoj poziciji ostaje do svoje smrti 1382. godine. Bio je smatran jednim od najhrabrijih i najmudrijih mletačkih duždeva. N312 na aversu ima prikaz dužda koji stoji, okrenut na lijevo i drži štap s obje ruke, oko njega natpis +ANDRO TAR DVX, a na reversu ima krilatog lava koji čuč i drži evanđelje, s natpisom +S MARCVS VENETI.⁹⁸

slika 30: polugroš Andree Dandola, N 314

slika 31: soldo Andree Contarinija, N 312

⁹⁶ M. M. Postan, *Cambridge Economic History of Europe from the Decline of the Roman Empire II: Trade and Industry in the Middle Ages* Cambridge 1987., str 818.

⁹⁷ N. Papadopoli Aldobrandini *Andrea Dandolo u: Le monete di Venezia* Venecija, 1893.

⁹⁸ N. Papadopoli Aldobrandini *Andrea Contarini u: Le monete di Venezia* Venecija, 1893.

NOVAC KÖLNSKIH KOVNICA

Godine 785. Köln postaje sjedište nadbiskupije, dok nam prvi zapis o biskupu dolazi iz 313. godine. Za vrijeme Svetog Rimskog Carstva nadbiskup Kölna bio je jedan od sedam kneževa izbornika i jedan od tri duhovna izbornika. Nadbiskup je također imao vlast i nad zemljom oko grada. S obzirom da se Köln nalazi na rijeci Rajni, nalazi se i na sjecištu velikih trgovačkih ruta između istoka i zapada, to je bio temelj razvoja grada. Uz ekonomski i politički značaj Kölna, bitno je za napomenuti da je grad postao veliko središte za hodočasnike kada su u katedralu donesene relikvije Tri kralja 1164. godine. Uz ove relikvije Köln je imao i relikvije sv. Ursule i Alberta Magnusa.⁹⁹ Jedan od fenomena 10. stoljeća u Njemačkoj bio je velik broj gradova koji su imali dvostruka prava, bilo kraljevska ili carska, da drže kovnicu i tržnicu. Često nije jasno koliko su takva prava prethodila komercijalnom razdoblju, a koliko su bila tu da bi podržavala već postojeći razvoj. Jasno je da su kovnica i tržnica često išle zajedno, iz razloga što tržnica nije služila samo za razmjenu nego i kupovanje i prodavanje s novcem pa je bilo prikladno imati kovnicu u istom mjestu.¹⁰⁰

Oton III.

Oton III. bio je četvrti vladar otonske dinastije Svetog Rimskog Carstva. Postaje kraljem Njemačke u Aachenu na Božić 983. godine, u dobi od 3 godine, nakon smrti njegova oca, Otona II. Njegov san bio je vratiti slavu Rimskom Carstvu, obnoviti Rim i ujediniti Njemačku s Bizantskim carstvom i Papinskom državom. Često je hodočastio po Europi, a Rim je napravio administrativnim središtem svog carstva. U 1001. guši pobunu u Tivoliju gdje je pošteđio stanovnike grada, što je razljutilo narod Rima. U Rimu nastaje pobuna, no Oton III. umire na putu do Rima, u dvorcu Paterno 24. siječnja 1002. godine. Smatra se da je umro od malarije, a njegovo tijelo su njegovi vojnici odnijeli nazad u Njemačku. Pokopan je u katedrali u Aachenu no njegova je grobnica danas izgubljena. Nije se ženio te nije imao nasljednika. Na tronu Njemačkog kraljevstva i Svetog Rimskog Carstva ga nasljeđuje njegov rođak Henrik.¹⁰¹ Denar Otona III. kovan u Kölnu, u Hoffmannovoj zbirci nalazi se pod inventarnim brojem MBP 36415 (slika 32). Na aversu Otonovog novca se nalazi križ s peletima između svakog kraka i natpisom +OTTO REX. Na reversu se nalazi u gornjem redu prekríženo slovo S, natpis COLONIA i u

⁹⁹ D. Ruckser, *Coins of Cologne* str 1.-2.

¹⁰⁰ M. M. Postan, *Cambridge Economic History of Europe from the Decline of the Roman Empire II: Trade and Industry in the Middle Ages* Cambridge 1987., str 806.

¹⁰¹ D. Ruckser, *Coins of Cologne* str 9.-10.

donjem redu slovo A. Naš primjerak je loše kovan i istrošen, stoga se na aversu vide slova samo TTO oko križa, dok na reversu se dijelomično vidi prekríženo S, natpis ONI(A?) te dio slova A u donjem redu.

slika 32: denar Otona III., MBP 36415

Henrik I. von Mulnarken

Malo je poznato o Henrikovom životu prije nego što je postao kölnski nadbiskup. Nadbiskupom postaje 1225. godine, samo tjedan dana nakon ubojstva njegova prethodnika. Henrik se odlučio kazniti ljude odgovorne za spomenutu smrt i dobiva sva potrebna prava i opremu za to učiniti. Nakon smrti počinitelja Henrik nastavlja provoditi politiku svojih prethodnika – pojačavati moć i širiti teritorij nadbiskupije. Bio je ekskomuniciran 1233. godine, a nakon svoje smrti biva sahranjen u katedrali u Kölnu.¹⁰² Julije Hoffmann u svojoj zbirci imao je primjerak njegovog pfeninga, doduše jako istrošenog, danas pod inventarnim brojem MBP 36413 (slika 33) i prikazuje: na aversu nadbiskupa s mitrom koji u rukama drži knjigu i biskupski štap, a na reversu pročelje crkve s vratima, visokim tornjem između dva nosača zastava s križem na vrhu i zastavama koje se vijore.

slika 33: pfening Henrika I. von Mulnarkena, MBP 36413

¹⁰² D. Ruckser, *Coins of Cologne* str 48.

NOVAC VITEŠKIH REDOVA

Teutonski viteški red (lat. *Ordo domus Sanctae Mariae Theutonicorum Hierosolymitanorum*), kao veliki vojno religijski red, osnovan je nakon njemačkog neuspjeha u Trećem Križarskom ratu od strane nekolicine njemačkih klerika i viteza iz križarske vojske cara Frederika I. Barbarosse 1190. godine. Tradicija veže Teutonski red s njemačkim bolnicama u Jeruzalemu i Akri.¹⁰³ Srednjovjekovni spisi Teutonci još nazivaju i „Njemački red“ iz razloga što su je njemačka bolnica u Jeruzalemu morala biti osnovana jer njemački narod nije znao nijedan drugi jezik, što se isto smatra i za njemačke križare.¹⁰⁴ Glava Teutonskog odreda bio je izabrani meštar koji nije bio samo vladar „kuće i reda“ nego i najviši sudac među članovima reda. Meštra se biralo za doživotnu vladavinu.¹⁰⁵ U ožujku 1226. godine car Frederik II. izdaje „Zlatnu bulu Riminija“ što je otvorilo vrata za njemačku kolonizaciju Prusije i legaliziralo osnivanje teritorija pod vlašću Teutonskog reda.¹⁰⁶ Sjedište Reda se mijenjalo kroz stoljeća, a 1309. godine bilo je trajno premješteno u Marienburg u Prusiji i to je označilo početak njegove druge epohe.¹⁰⁷

Winrich von Kniprode

Winrich dolazi iz blizine Kölna, biva izabran za meštra Teutonskog reda (vjerojatno 16. rujna) 1351. godine, na kojoj poziciji ostaje do svoje smrti 24. lipnja 1382. godine. Njegova vlast se smatra najslavnijim i najglamuroznijim periodom tog reda. Nije imao neki politički utjecaj, ali je bio na visokom položaju. Njegova vladavina od 30 godina, unatoč bitkama s poganima, bila je mirna. Također je podizao spomenike da bi ostao u sjećanju ljudima, ne samo po svojoj vladavini nego i institucijama koje nikad a nisu postojale u Pruskoj. Pokopan je u kripti u Marienburgu.¹⁰⁸ U ovoj zbirci se pod inventarnim brojem MBP 36416 (slika 34) nalazi Winrichov šiling koji na aversu ima grb meštra s križem i orlom i uokolo natpis +MAGST WVRnICS PRImS. Na reversu se nalazi veliki štit s dugim križem, odnosno grb

---

¹⁰³ Sterns, Indrikis *The Teutonic Knights in the Crusader States* Wisconsin 1985., str 316.-317.

¹⁰⁴ Sterns, Indrikis *The Teutonic Knights in the Crusader States* Wisconsin 1985., str 326.

¹⁰⁵ Sterns, Indrikis *The Teutonic Knights in the Crusader States* Wisconsin 1985., str 327.

¹⁰⁶ Sterns, Indrikis *The Teutonic Knights in the Crusader States* Wisconsin 1985., str 362.

¹⁰⁷ Sterns, Indrikis *The Teutonic Knights in the Crusader States* Wisconsin 1985., str 378.

¹⁰⁸ Lohmeyer, *Kniprode, Winrich von*, in: *Allgemeine Deutsche Biographie* 1882.

Teutonskog reda s uokolo natpisom +MONETA DnORVm PRVCI. Primjerak je zanimljiv jer pripada kasnijoj vrsti Winrichovih šilinga sa duplim križićima između riječi.¹⁰⁹

slika 34: šiling Winricha von Kniprodea, MBP 36416

---

¹⁰⁹ F. A. Vossberg, *Geschichte der preussischen Münzen und Siegel von frühester Zeit bis zum Ende der Herrschaft des Deutschen Ordens*, Berlin, 1843 str 97

ZAKLJUČAK

Zbirka novca Julija Hoffmanna, iako je jedna od najvrijednijih sastavnica Muzeja Brodskog Posavlja, nikada do ovog rada nije bila cjelovito objavljena. U ovome radu obrađen je samo srednjovjekovni dio zbirke, koji se datira od bizantskih novaca iz 5. stoljeća do čeških i ugarskih primjeraka iz 15. stoljeća. Na uvid mi je dano i par primjeraka iz kasnijih stoljeća no oni nisu spomenuti u ovome radu jer pripadaju novom vijeku. Najviše su zastupljeni novci Ugarskog kraljevstva od čak 8 različitih vladara koji zajedno čine brojku od 163 primjerka. Najčešće su u pitanju denari no nalazimo i jedan brakteat i jedan zasebni tip bakrenog novca. S obzirom na smještaj grada iz kojeg Hoffmann potječe, sasvim je jasna količina ugarskog novca jer je čest nalaz na području Slavonije. U svojoj zbirci Hoffmann je skupio i 9 primjeraka novca od 5 različitih vladara Bizantskog carstva. Tu nalazimo jednu zlatnu tremisu i osam brončanih folisa. Novac češkog kraljevstva u ovoj zbirci se sastoji od jednog parvula i dva groša, svi primjerci datirani u 14. stoljeće. Od novca s područja današnje Hrvatske imamo dva banovca i jedan dubrovački dinar, dok od venecijanskog novca imamo jedan soldo i jedan polugroš. Imamo i dva primjerka novca kovanog na području današnje Njemačke – denar iz 10. stoljeća i pfening iz 13. stoljeća.

Ne može se puno reći o ovoj zbirci jer ne možemo provesti analize kao za novac pronađen na arheološkim nalazištima jer nam nedostaje kontekst porijekla i mjesta nalaza. Naime, za ovaj novac nemamo podatke gdje su nabavljeni ili pronađeni jer nažalost Hoffmann nije vodio nikakvu vrstu zapisa dok je sakupljao starine. Kao materijal za ovaj diplomski rad dobila sam samo kovanice na uvid i ovaj rad je nastao kao moja analiza i podjela dobivenih primjeraka.

KATALOG¹¹⁰

NOVAC BIZANTSKOG CARSTVA

1. N 259 :

car Anastazije I. (491.-518.), zlatna tremisa, 1. 5 g, 14x15, 5 mm, 6 h

Av: prikaz cara Anastazija okrenutog u lijevo s dijademom na glavi, u carskoj odjeći, natpis D N ANASTA SIVS PP AVG

Rv: Viktorija s krilima koja stoji, gleda u desno, drži vijenac u desnoj ruci i kraljevsku jabuku u lijevoj, zvijezda u donjem desnom dijelu, natpis VICTORIA AVGVSTORUM CONOB

Kovnica: Konstantinopol

Lit: Hahn, Beč, 1973, 1a

2. N 270:

car Justin II. (565.-578.), brončani folis, 40 numma, 15, 42 g, 29x28,3 mm, 7 h

Av: dvije osobe koje sjede na tronu, lijevo car Justin II koji drži u desnoj ruci kraljevsku jabuku, desno carica Sofija koja drži žezlo s križem

Rv: natpis ANNO lijevo od velikog slova M iznad kojeg se nalazi + a ispod Δ, oznaka kovnice CON

Kovnica: Konstantinopol

Lit: Hahn, Beč 1975 43f

---

¹¹⁰ Sve fotografije odgovaraju izvornoj veličini novca.

3. N 275:

Arapsko-bizantska kopija 12 numma Konstansa II., 2.55 g, 14 mm

Av: istrošen, neprepoznatljiv prikaz

Rv: natpis I+B, ispod ΑΛ̅̅Ξ.

Kovnica: Aleksandrija?

Lit: Domaszewicz and Bates A1, MIB Constans II x37, x38

4. N274:

Car Foka (602.-610.), brončani folis, 20 numma (606.-607.), 4,3 g, 16,2x17,8 mm 12 h

Av: prikaz Foke *en face*, natpis nečitak

Rv: zvijezda lijevo od velikog naptisa XX, iznad kojeg se nalazi mali križ, desno E, oznaka kovnice KRT[G]

Kovnica: Kartaga

Lit: Hahn, Beč 1975, 98

5. N 268:

Roman I. Lekapen (919.-944.), brončani folis, 8.7 g, 26 mm, 6 h

Av: prikaz sidra ili monogram ρω

Rv: stilizirani križ na postolju s peletima lijevo i desno od križa

Kovnica: Cherson

Lit: Sear 1764

6. N 269:

Anonimni brončani folis, 5.9 g, 25.7x26.1 mm, 6 h, probušen, istrošen

Av: obris poprsja Isusa

Rv: djelomično vidljiv natpis +IhSUS XRISTUS bASILEU bASILE

Kovnica:

Lit: Grierson 980-983

7. N 271:

Anonimni brončani folis, 8.8 g, 29x26 mm, 6 h

Av: poprsje Isusa

Rv: natpis +IhSUS XRISTUS bASILEU bASILE

Kovnica:

Lit: Grierson 982

8. N 272:

Anonimni brončani folis, 9.5 g, 26x25.5 mm, 5 h

Av: poprsje Isusa s natpisom +EMANOVHA

Rv: natpis IhSUS XRISTUS bASILEU bASILE s bisernim obrubom vidljivim na dijelu novca

Kovnica:

Lit: Grierson 983

9. N 273:

Anonimni brončani folis, 9.9 g, 27.5x24.7 mm, 6 h

Av: poprsje Isusa

Rv: natpis IHSUS XRISTUS bASILEU bASILE

Kovnica:

Lit: Grierson 982

NOVAC ČEŠKOG KRALJEVSTVA

10. MBP 36424:

Ivan Luksemburški, srebreni *parvul*, 0.4 g, 13.5x13.4 mm, 9 h

Av: dvorepi češki lav, dio natpisa +IOHES [REX BOE]M

Rv: prikaz sv. Vjenceslava s nečitkim natpisom

Kovnica: Kutna Hora

Lit: Frynas 2015, str 82, B.27.5

11. MBP 36425:

Vladislav II. Jagelović (1471.-1516.), srebreni groš, 0.4 g, 14.5 mm

Av: dvorepi češki lav, djelomično vidljiv natpis WLADISLAUS SECUNDUS

Rv: istrošen

Kovnica: Kutna Hora

Lit: Donebauer 1889, str 93, 959

12. MBP 36426:

Vladislav II. Jagelović (1471.-1516.), srebreni groš, 0.2 g, 15x14.5 mm

Av: dvorepi češki lav biserno obrubljen, djelomično vidljiv natpis WLADISLAUSSECUNDUSRB, biserno obrubljen

Rv: istrošen

Kovnica: Kutna Hora

Lit: Donebauer 1889, str 94, 959

NOVAC UGARSKOG KRALJEVSTVA

13. MBP 36419:

Koloman (1095.-1116.), srebreni denar, 0.4 g, 11.3x11.1 mm, 12 h

Av: križ jednakih krakova s peletima između svakog kraka

Rv: križ jednakih krakova u unutarnjem krugu, natpis nečitak između vanjske i unutarnje kružnice

Kovnica: Ostrogon

Lit: Frynas 2015, str 146, H.9.8

14. MBP 36418:

Bela II. (1131.-1141.), srebreni denar 0.4 g, 11.5 mm, 12 h

Av: okrunjena glava koja gleda ravno s natpisom REX BEL·A

Rv: križ u unutarnjem krugu, imitacija natpisa između vanjskog i unutarnjeg kruga

Kovnica: Ostrogon

Lit: Frynas 2015, str 148, H.11.1

15. MBP 36420:

Bela II. (1131.-1141.), srebreni denar, 0.4 g, 12 mm, 12 h

Av: okrunjena glava koja gleda ravno s natpisom REX bEL·A

Rv: križ u unutarnjem krugu, imitacija natpisa između vanjskog i unutarnjeg kruga

Kovnica: Ostrogon

Lit: Frynas 2015, str 148, H.11.1

16. MBP 36421:

Bela II. (1131.-1141.), srebreni denar, 0.3 g, 11.6x12 mm, 6 h

Av: okrunjena glava koja gleda ravno s natpisom REX bEL·A

Rv: križ u unutarnjem krugu, imitacija natpisa između vanjskog i unutarnjeg kruga

Kovnica: Ostrogon

Lit: Frynas 2015, str 148, H.11.1

17. MBP 36417:

Bela III. (1172.-1196.), bakrenjak, 2.4.g, 25 mm, 11 h

Av: dvije okrunjene figure u sjedećem položaju koje gledaju prema naprijed, odvaja ih vertikalna linija koja na vrhu ima križ a na dnu se spaja s lukom unutar kojeg su tri vertikalne linije, natpis nečitak

Rv: prikaz Djevice Marije koja sjedi i drži žezlo u desnoj ruci, pored njene glave s obje strane se nalazi mali križ, gleda prema naprijed, djelomično vidljiv natpis SANTA MARIA

Kovnica: Ostrogon

Lit: Frynas 2015, str 156, H.15.24

18. MBP 36427:

Bela IV. (1235.-1270.), bakreni brakteat, 0.3 g, 13.5 mm

Av: okrunjena figura na prijestolju u sjedećem položaju, u desnoj ruci drži ljiljanov štap, u lijevoj križ.

Lijevo od figure se nalazi slovo R, desno od figure slovo B

Kovnica:

Lit: Rethy Budimpešta 1899, str 32, 271

19. MBP 36412:

Ludovik I. (1342.-1382.), srebreni denar (cca 1358.-1371.), 0.4 g, 14.7x14 mm, 2 h

Av: saracenska glava koja gleda u desno, djelomično vidljiv natpis +MO[NE]TALODOVICI

Rv: dvostruki križ, natpis +REGISHVNGARIE, sa svake strane dvostrukog križa sigla ljiljana

Kovnica: Košice

Lit: Frynas 2015, str 193, H.25.32

20. N 278:

Ludovik I. (1342.-1382.), srebreni denar (cca 1358.-1371.), 0.5 g, 13.6x13.4 mm, 11 h

Av: saracenska glava koja gleda u desno, djelomično vidljiv natpis +MONE[TA]LODOVICI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: dvostruki križ, natpis +REGISHVNGARIE

Kovnica:

Lit: Frynas 2015, str 193, H.25.32

21. N 279:

Krivotvorina denara Ludovika I., bronca, 0.5 g, 14.5 mm, 7 h

Av: štit s grbovima Ugarske (vodoravne linije) lijevo i Anžuvinaca (ljljani) desno, s križevima iznad, lijevo i desno od štita, natpis + LODVRICI VnGRIE

Rv: barbarizirani prikaz okrunjene figure koja stoji i u desnoj ruci drži halberd, u lijevoj kuglu, iznad lijevog ramena mali križić, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: uspoređen primjerak s: Frynas 2015, str 194 H.25.36

22. MBP 36458:

Ludovik I. (1342.-1382.), denar, 0.5 g, 13.8 mm, 6 h

Av: saracenska glava koja gleda u desno, djelomično vidljiv natpis +mONE[TALOD]OVICI

Rv: dvostruki križ, djelomično vidljiv natpis+REGISHVNGA[RIE]

Kovnica:

Lit: E. Unger Budimpešta 1997 str 132, 432.

23. MBP 36401:

Marija (1382.-1385.), denar (1383.), posrebrena bronca, 0.2 g, 12.1x12.2 mm, 3 h

Av: dvostruki križ, biserno obrubljen, djelomično vidljiv natpis +[MO]NETA·M[ARIE]

Rv: okrunjeno slovo m, biserno obrubljeno, djelomično vidljiv natpis [+RE]GINE·VNG[ARIE], desno od slova m sigla ljljana

Kovnica: Košice

Lit: Unger, Budimpešta 1997, str 134, 442.h)

24. MBP 36376:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.9x11.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo i dio natpisa +REGISVn[ARIEETC]. U polju iznad grba sigla tri točkice ✱

Kovnica:

Lit: Unger 449

25. MBP 36377:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON SIG] ISMUNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo i djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC. U polju iznad grba sigla m

Kovnica:

Lit: Unger 449

26. MBP 36378:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12x13 mm, 9 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON]·SIG ISMUNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo i natpis +REGISVnGARIEETC. U polju iznad grba sigla `

Kovnica:

Lit: Unger 449

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 11.5x11.1 mm, 9 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo i dio natpisa [+REGISVnGA]RIE·ETC. U polju iznad grba sigla *

Kovnica:

Lit: Unger 449

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.5 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo i djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARIE ETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13.5 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo i djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

30. MBP 36382:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.7 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo i dio natpisa [+REGIS] VnGARIE·E[TC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

31. MBP 36383:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13x13.3 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·[SIG] ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

32. MBP 36384:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13x12.6 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

33. MBP 36385:

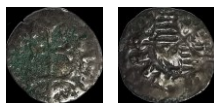
Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

34. MBP 36386:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.5x13 mm, 9 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis nečitak

Rv: djelomični štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGISV]nGARIEE[TC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

35. MBP 36387:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON SIG] ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak, u polju iznad grba silga ♣

Kovnica:

Lit: Unger 449

36. MBP 36388:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, u donjem desnom dijelu oznaka kovnice n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +·REGISVnGARIE·ET·C·, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

37. MBP 36389:

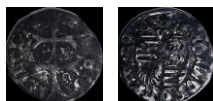
Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, u polju iznad grba sigla ♣

Kovnica:

Lit: Unger 449

38. MBP 36390:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.2x12.4 mm, 8 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON] SIG ISMUNDI, u donjem desnom dijelu sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

39. MBP 36391:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 1.5x12 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·[SIG ISM]VNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REGIS[VnGARIEET]C, u polju iznad grba sigla m

Kovnica:

Lit: Unger 449

40. MBP 36392:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13x13.5 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

41. MBP 36393:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 11.5 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+RE]GISVnG[ARIEETC], u polju iznad grba sigla **

Kovnica:

Lit: Unger 449

42. MBP 36394:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 12x12.5 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SI[G ISMVN]DI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

43. MBP 36395:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13 mm, 8 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG [ISM]VNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGI]SVnGARIE[ETC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

44. MBP 36396:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 14 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

45. MBP 36397:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 11 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MO]N·SIG I[SMVNDI]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGISVnG]ARIE·E[TC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

46. MBP 36398:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MO]N·SIG I[SMVNDI]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, u polju iznad grba sigla **

Kovnica:

Lit: Unger 449

47. MBP 36399:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 14 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, između dva horizontalna kraka križa s desne strane sigla ·S·

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

48. MBP 36400:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 14 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON SIG ISMVNDI, biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

49. MBP 36402:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, u donjem desnom kutu sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis [+REGISVn]GARIE·E[TC], u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

50. MBP 36403:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla *, tragovi prekovavanja

Kovnica:

Lit: Unger 449

51. MBP 36404:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, u donjem desnom dijelu sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

52. MBP 36405:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 14x13.5 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG [ISMV]NDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom dijelu sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·Vn[GARIE]ETC, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

53. MBP 36406:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 11.4x11.9 mm, 8 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, u donjem desnom dijelu sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISV[nGARIEETC]

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

54. MBP 36407:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.3x13.3 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON SIG ISM]VNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak, u polju iznad grba sigla ♠

Kovnica:

Lit: Unger 449

55. MBP 36408:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak, u polju iznad grba sigla m

Kovnica:

Ref: Unger 449

56. MBP 36409:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.9x13.2 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·[SIG ISMV]NDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis [+RE]GIS·VnG[ARIEETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

57. MBP 36410:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 10x11.3 mm,

Av: vidljiv ulomak križa

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+RE]GISVn[GARIEETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

58. MBP 36428:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13x12 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON]·SIG I[SMVNDI]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak. U polju iznad grba sigla ✧

Kovnica:

Lit: Unger 449

59. MBP 36429:

Žigmund Luksemburški (1387-1437), srebreni denar(1390-1427), 0.5g, 14x13.5mm, 8h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SIG I]SMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE·ETC, u polju iznad grba djelomično vidljiva sigla ✧

Kovnica:

Lit: Unger 449

60. MBP 36430:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.6 g, 14 mm, 9 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGIS·VnGARIE·ETC, u polju iznad grba sigla n

Kovnica:

Lit: Unger 449

61. MBP 36431:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

62. MBP 36432:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13x13.4 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REGIS[VnGARIE]ETC, u polju iznad grba sigla *

Kovnica:

Lit: Unger 449

63. MBP 36433:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.3x12.8 mm, oštećen

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·[SIG ISMVNDI], u donjem desnom dijelu sigla n

Rv: istrošen

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

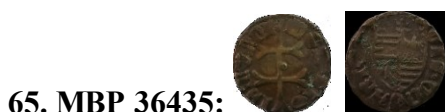
Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.56 g, 13.4x13.3 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +[REGI]SVnGARIEETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla "

Kovnica:

Lit: Unger 449

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub. U sredini, malo udesno od uspravnog kraka križa sigla ·

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARI[EETC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.55 g, 13.9 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON SIG ISMUNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE·ETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla ✧

Kovnica:

Lit: Unger 449

67. MBP 36437:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.54 g, 13.8x13.5 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis [+REGISVnG]ARIE·ETC, u polju iznad grba djelomično vidljiva sigla m

Kovnica:

Lit: Unger 449

68. MBP 36438:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 13 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SI[G ISMV]NDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGISVnGARIE·ETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

69. MBP 36439:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 13.2x12.5 mm, 6 h, oštećen

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SIG [ISMVNDI], u polju između dva horizontalna kraka križa s desne strane se nalazi sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REGIS[VnGA]RIE[ETC]

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

70. MBP 36440:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.4 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

71. MBP 36441:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 13.5x12 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SIG [ISMVN]DI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE·ETC, u polju iznad grba djelomično vidljiva sigla ✱

Kovnica:

Lit: Unger 449

72. MBP 36442:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.5x11.4 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

73. MBP 36443:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.65 g, 13.7x12.5 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

74. MBP 36444:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.24 g, 10.7x9.8 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SIG] ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak, u polju iznad grba sigla m

Kovnica:

Lit: Unger 449

75. MBP 36445:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.6 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MON·]SIG IS[MVNDI], u donjem desnom polju djelomično vidljiva sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGIS] VnGARIE·[ETC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

76. MBP 36446:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13 mm, 5 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa M[ON·SIG] ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGIS]·VnGARIE·[ETC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

77. MBP 36447:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.57 g, 13 mm, 5 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON [SIG] ISMUNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+RE]GISVnGARIE·ET[C], u polju iznad grba sigla polumjeseca okrenuta prema dolje

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

78. MBP 36448:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 12.1x12.3 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

79. MBP 36449:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.56 g, 13.5x12.7 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

80. MBP 36450:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.58 g, 11.7x13 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISM[VNDI]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnG[ARIEET]C, u polju iznad grba sigla ♠

Kovnica:

Lit: Unger 449

81. MBP 36451:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.36 g, 12.5x12 mm, 5 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE ETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

82. MBP 36452:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 12.2x11.5 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SI[G ISMVNDI]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +·REGIS[VnGARIEETC]·, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

83. MBP 36453:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.3x12 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REG[ISVnGARIE]ETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba djelomično vidljiva sigla ♠

Kovnica:

Lit: Unger 449

84. MBP 36454:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.3x11.5 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa M[ON·SIG IS]MVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REGISVn[GARIEE]TC

Kovnica:

Lit: Unger 449

85. MBP 36455:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 14x13.4 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMV[NDI], djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnG[ARIEETC], djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

86. MBP 36456:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.5x13 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub. U polju s desne strane, između dva horizontalna kraka križa nalazi se sigla koja nije jasno vidljiva. X?

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·REGI[SVnGA]RIE·ET·C·

Kovnica:

Lit: Unger 449

87. MBP 36457:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 14.4x14.2 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MON]·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitljiv, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

88. MBP 36459:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.48 g, 13.1x12.1 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON SIG] ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGI]SVnGARIE[ETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

89. MBP 36460:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.6 g, 13.5x13 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG [ISMVN]DI. U donjem desnom polju sigla n, u polju između dva horizontalna kraka križa s desne strane sigla ·

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGA[RIE ET]·C, polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

90. MBP 36461:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.38 g, 13.5x12.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REGISVnGAR[IEETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

91. MBP 36462:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.48 g, 13.6 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju djelomično vidljiva sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·REGISVnGARIE·E[TC]·, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

92. MBP 36463:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.38 g, 13 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SIG] ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE ETC, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

93. MBP 36464:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.46 g, 12.8x12.5 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SI]G ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +[REGIS]VnGARIE[ETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

94. MBP 36465:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1387.-1389.), 0.4 g, 13.3x12.5 mm, 5 h

Av: dvostruki križ s djelomično vidljivim natpisom +MONET.SIGISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +RE[GIS VnGA]RIEETC, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Frynas 2015, H.27.3

95. MBP 36803:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 13.6x13.2 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv dio natpisa MON·[SIG I]SMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv dio natpisa [+REG]IS·VnGARIE[ETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

96. MBP 36804:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 12.8 mm, 8 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·REGISVnGARIE·ETC·

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

97. MBP 36805:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.2x11.8 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON]·SIG ISM[VNDI], djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REG[ISVnGA]RIEETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla ·

Kovnica:

Lit: Unger 449

98. MBP 36806:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.56 g, 13.2x12.5 mm, 9 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +[REG]ISVnGARIE[ETC], djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla ♣

Kovnica:

Lit: Unger 449

99. MBP 36807:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.45 g, 14 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGIS·VnGARIE·ETC, biserni obrub, u polju iznad grba sigla ♣

Kovnica:

Lit: Unger 449

100. MBP 36808:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.51 g, 13.5x14 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARIE·ETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

101. MBP 36809:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.58 g, 13.3x13 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju između dva horizontalna kraka križa s lijeve strane sigla, neporepoznatljiva

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·REG[ISVnGA]RIE·ETC·, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

102. MBP 36810:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 12.5x13 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·[SIG] ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE·ET·C·, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla polumjeseca okrenuta prema dolje

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

103. MBP 36811:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 11.5x10.8 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SIG] IS[MVN]DI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REGIS[VnGARIEETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

104. MBP 36812:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.53 g, 12.7x11.6 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMV[NDI], u donjem desnom polju sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC·, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

105. MBP 36813:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.48 g, 13.5 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +·REGISVnGARIE·ET·C·, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

106. MBP 36814:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.34 g, 11.9x12.5 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, tragovi prekivanja

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv dio natpisa +·REG[ISVnGARIEET]·C·, tragovi prekivanja

Kovnica:

Lit: Unger 449

107. MBP 36815:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.48 g, 11.4x11.8 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·S]IG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·REGISVnGARIE·ETC, u polju iznad grba sigla ✦

Kovnica:

Lit: Unger 449

108. MBP 36816:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.35 g, 13.4x12.7 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·REGISVnGARIE·ETC·, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

109. MBP 36817:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.5 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

110. MBP 36818:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.46 g, 13.8x13.3 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

111. MBP 36819:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.31 g, 12x12.6 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

112. MBP 36820:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.52 g, 13 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis [+REG]ISVnG[ARIEETC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

113. MBP 36821:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 14.4 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGISVnGARIE·ETC, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

114. MBP 36822:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.39 g, 12.8x13.6 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SIG ISMV[NDI], djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGIS]·VnGARIE·E[TC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

115. MBP 36823:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.45 g, 13.3 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MON]·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis [+REG]ISVnGA[RIEETC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

116. MBP 36824:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.48 g, 13.5x14 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv dio natpisa [MON·SI]G IS[MVNDI], u donjem desnom polju djelomično vidljiva sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv dio natpisa +R[EGIS]VnGARIE[E]T·C·, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

117. MBP 36825:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.42 g, 13.4x13.3 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE·ETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla ✧

Kovnica:

Lit: Unger 449

118. MBP 36826:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.24 g, 12.3x11 mm, 3 h. oštećen

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·[SIG ISMVN]DI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +[REGIS]VnGARIE[ETC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

119. MBP 36827:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 11.8x11.7 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv dio natpisa [MON·SI]G ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv dio natpisa +REGISVn[GARIEETC], u polju iznad grba sigla ♠

Kovnica:

Lit: Unger 449

120. MBP 36828:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.32 g, 11.5x12.8 mm, 9 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE ETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

121. MBP 36829:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.53 g, 14x13.5 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGISVnGARIEETC, biserno obrubljen, u polju iznad grba sigla ·

Kovnica:

Lit: Unger 449

122. MBP 36830:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 13.5 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARIE·ETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

123. MBP 36831:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 15x14.4 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MON·S]IG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +R[EGISVnGA]RIE ETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

124. MBP 36832:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.57 g, 13x13.3 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

125. MBP 36833:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.43 g, 12.2x12.3 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis M[ON]·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·[REG]ISVnGARIE[ETC]·, u polju iznad grba sigla *

Kovnica:

Lit: Unger 449

126. MBP 36834:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.22 g, 9.1x10 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SIG ISM]VN[DI], djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

127. MBP 36835:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 11.8x12.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SI]G ISMVN[DI], u polju između dva horizontalna kraka križa s desne strane sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

128. MBP 36836:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 12.4x11.4 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·S[IG ISMVNDI]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

129. MBP 36837:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.43 g, 13.5x13 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARIE·ETC, u polju iznad grba nečitljiva sigla

Kovnica:

Lit: Unger 449

130. MBP 36838:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.46 g, 13.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju između dva horizontalna kraka križa s desne strane djelomično vidljiva sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·Vn[GAR]IE·ETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla m

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

131. MBP 36839:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.65 g, 14.2x13.3 mm, 9 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, u polju iznad grba sigla n

Kovnica:

Lit: Unger 449

132. MBP 36840:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.4x12.2 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON]·SIG ISM[VNDI], djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv dio natpisa +REGISVn[GARIEETC], u polju iznad grba sigla "

Kovnica:

Lit: Unger 449

133. MBP 36841:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 13.7x13.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGISVnGARIEETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla ·

Kovnica:

Lit: Unger 449

134. MBP 36842:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.5x13 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MO]N·SIG I[SMVNDI], djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis [+REG]IS[V]nGARIE[ETC], u polju iznad grba djelomično vidljiva sigla ✦

Kovnica:

Lit: Unger 449

135. MBP 36843:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.36 g, 12x11.6 mm, 5 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MON·SI]G ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenbarga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

136. MBP 36844:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 12.1x11.4 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SIG I[SMVNDI]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenbarga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGI]SVnGARIE[ETC], u polju iznad grba sigla m

Kovnica:

Lit: Unger 449

137. MBP 36845:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.33 g, 12.3x11.7 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SI]G ISMVN[DI], djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenbarga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +[REGIS]VnGARIE[ETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

138. MBP 36846:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.52 g, 13x14.4 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis [+REG]IS·VnGARIE·E[TC], u polju iznad grba sigla n

Kovnica:

Lit: Unger 449

139. MBP 36847:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.48 g, 11.2x11 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv dio natpisa [MON·SI]G IS[MVNDI], u polju između dva horizontalna kraka križa s desne strane nalazi se sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak, u polju iznad grba sigla polumjeseca okrenutog prema dolje

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

140. MBP 36848:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.6x13.2 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, u polju iznad grba sigla ♠

Kovnica:

Lit: Unger 449

141. MBP 36849:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.51 g, 14x14.3 mm, 9 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiva dva biserna obruba

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, djelomično vidljiva dva biserna obruba, u polju iznad grba sigla "

Kovnica:

Lit: Unger 449

142. MBP 36850:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.62 g, 12.4x12.2 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv dio natpisa MON·[SIG ISMU]ND[I]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

143. MBP 36851:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.45 g, 13.2x12.4 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SIG [ISMVN]DI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEE[TC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

144. MBP 36852:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.43 g, 12.5x11.6 mm, 5 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MO[N·SIG] ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +RE[GISVnG]ARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

145. MBP 36853:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 10.2x10.7 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SI[G ISMVN]DI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +[REGISVnGARIE]ETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

146. MBP 36854:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.3x12.2 mm, 2 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·S[IG]ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +[REGIS]VnGA[RIE]ETC, u polju iznad grba sigla ·

Kovnica:

Lit: Unger 449

147. MBP 36855:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.35 g, 10.3 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON S[IG ISMUNDI], u polju između dva horizontalna kraka križa s desne strane sigla n

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +R[EGISVnGARIE]ETC, u polju iznad grba sigla polumjeseca okrenutog prema dolje

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

148. MBP 36856:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.41 g, 14 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE·ETC, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

149. MBP 36857:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.45 g, 13x12.5 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·Vn[GARIEET]C, u polju iznad križa sigla D

Kovnica:

Lit: Unger 449

150. MBP 36858:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.47 g, 13.5 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGAR[IEET]C, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba djelomično vidljiva sigla ✱

Kovnica:

Lit: Unger 449

151. MBP 36859:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.31 g, 10x9.5 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SI[G ISMVNDI]

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+REGISVnGA]RI[EETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

152. MBP 36860:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.25 g, 9.1x10.2 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SI[G ISMVNDI], djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REGIS[nGARIEETC]

Kovnica:

Lit: Unger 449

153. MBP 36861:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.63 g, 13.5 mm, 10 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno (izlizane) i Brandenburga (orlovi) gore desno (izlizan) i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·RE[GIS]VnGARIE·E·TC·, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

154. MBP 36862:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.43 g, 13.4x12.4 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SI]G ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, u polju iznad grba sigla ♣

Kovnica:

Lit: Unger 449

155. MBP 36863:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.33 g, 13.3x12.6 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIE·ETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

156. MBP 36864:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.65 g, 12.5x13 mm, 5 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVn[GAR]IE·ETC, u polju iznad grba sigla ♣

Kovnica:

Lit: Unger 449

157. MBP 36865:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.55 g, 13 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MON·SI]G ISMVNDI

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +[RE]GISVnG[ARIEETC], u polju iznad grba sigla m

Kovnica:

Lit: Unger 449

158. MBP 36866:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.57 g, 13.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·]SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGISVnGARIEETC, u polju iznad grba sigla T

Kovnica:

Lit: Unger 449

159. MBP 36867:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.43 g, 12.1x13.2 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [M]ON·SI[G ISMUNDI], djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica:

Lit: Unger 449

160. MBP 36868:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.65 g, 13.4x13.3 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, između dva horizontalna kraka križa s lijeve strane sigla naopakog slova D

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +·REGISVnGARIE·ET·C·

Kovnica:

Lit: Unger 449

161. MBP 36869:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.3 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [M]ON·SIGI SMV[NDI], djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS·VnGARIEETC, u polju iznad grba sigla P

Kovnica:

Lit: Unger 449

162. MBP 36870:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.39 g, 13x12.5 mm, 5 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, u polju iznad grba sigla ·

Kovnica:

Lit: Unger 449

163. MBP 36871:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.51 g, 12.7x11.6 mm, 1 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MON] SIG ISMUNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis nečitak

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

164. MBP 36872:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.59 g, 13.5x12.5 mm, 6 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub, u donjem desnom polju sigla n

Rv: štít s grbom istošen, djelomično vidljiv natpis +R[EGISVnGARI]E·ET·C·, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica: Nagybánya

Lit: Unger 449

165. MBP 36873:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 10x9.3 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv dio natpisa [MON·S]I[G ISMVNDI]

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo

Kovnica:

Lit: Unger 449

166. MBP 36874:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.25 g, 10x10.3 mm, 7 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv dio natpisa [MON·SI]G ISM[VNDI]

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv dio natpisa [+REG]ISV[nGARIEETC], u polju iznad grba sigla ..

Kovnica:

Lit: Unger 449

167. MBP 36875:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.3 g, 11.3x10.5 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa MON·SIG[ISMVNDI]

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +[REGISVnG]ARIE·E[TC], u polju iznad grba sigla D

Kovnica:

Lit: Unger 449

168. MBP 36876:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.33 g, 11.6x12.6 mm, 12 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON·SI]G ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štít s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa +REGISVnGARI[EETC], u polju iznad grba sigla ♠

Kovnica:

Lit: Unger 449

169. MBP 36877:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.53 g, 13.8x13.3 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC, tragovi prekivanja

Kovnica:

Lit: Unger 449

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.52 g, 13.8x13.5 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, natpis MON·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.5 g, 13.5 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG ISM[VND]I, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis natpis +REGISVnGARIEETC, djelomično vidljiv biserni obrub, u polju iznad grba sigla ✧

Kovnica:

Lit: Unger 449

172. N 291:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 12.5 mm, 11 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis MON·SIG IS[MVN]DI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGIS VnGARIEETC, djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

173. N 292:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.42 g, 13x13.8 mm, 4 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, dio natpisa [MON]·SIG ISMVNDI, djelomično vidljiv biserni obrub

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, dio natpisa [+RE]GISVnGARIEE[TC], djelomično vidljiv biserni obrub

Kovnica:

Lit: Unger 449

174. N 293:

Žigmund Luksemburški (1387.-1437.), srebreni denar (1390.-1427.), 0.4 g, 11.7x13 mm, 3 h

Av: dvostruki križ preko cijele kovanice, djelomično vidljiv natpis [MON·S]IG ISMVN[DI]

Rv: štit s grbom Ugarske (vodoravne linije) gore lijevo i dolje desno i Brandenburga (orlovi) gore desno i dolje lijevo, djelomično vidljiv natpis +REGISVnGARIEETC

Kovnica:

Lit: Unger 449

175. N 285:

Matija Korvin (1458.-1490.), srebreni groš (1482.-1486.), 0.4 g, 15.5x16.4 mm, 7 h

Av: štit s grbovima Ugarske (gore lijevo, vodoravne linije), dvostrukim križem (gore desno), grbom Dalmacije (dolje lijevo, tri okrunjene životinjske glave) i grbom Češke (okrunjeni lav, dolje desno), u sredini se nalazi grb obitelji Hunyadi, odnosno gavran, uokolo natpis +M·MATHIE·R·hVnGRI

Rv: okrunjena Djevica Marija koja drži Isusa u lijevoj ruci, natpis PATRON VNGARI

Kovnica: Kremnica

Lit: Unger, Budimpešta 1997, str 180, 565.d)

NOVAC S PODRUČJA DANAŠNJE HRVATSKE

176. N 277:

Herceg Koloman i ban Dioniz pod kraljem Belom IV. (1235.-1245.), srebreni banovac, 0.9 g, 14 mm, 10 h

Av: kuna koja trči na lijevo između dvije šesterokrake zvijezde, obrubljeno glatkim krugom, natpis +MONETA REGIS P SCLAVONIA

Rv: dvostruki križ na postolju, ispod križa sa svake strane su dvije okrunjene glave okrenute jedna prema drugoj, s lijeve strane gornjeg kraka križa se nalazi šesterokraka zvijezda, s desne polumjesec s prstenom. Na svakom kraju donjeg kraka križa se nalaze prstenovi, prstenasto obrubljen

Kovnica: Pakrac

Lit: Dimnik, Dobrinić London 2008, str 159, 6.1.1

177. N276:

Ban Henrik pod kraljem Belom IV. (1269.-1270.), srebrni banovac, 0.9 g, 15.5 mm, 2 h

Av: kuna koja trči u lijevo, između dvije šesterokrake zvijezde, između dva biserna obruba natpis +MONETA REGIS P SCLAVONIA

Rv: dvostruki križ ispod kojeg su dvije okrunjene glave koje gledaju jedna u drugu, s lijeve strane gornjeg kraka križa se nalazi šesterokraka zvijezda, s desne je polumjesec s peletom, na krajevima donjeg kraka križa nalaze se ptice, sve je biserno obrubljeno

Kovnica: Pakrac

Lit: Dimnik, Dobrinić London 2008, str 160 9.1.1

178. N 310:

Srebrni dinar Dubrovačke republike, (1337.-1438.), 1.3 g, 19 mm, 12 h

Av: Isus s aureolom, stoji u bisernoj mandorli, blagoslivlja s desnom rukom a u lijevoj drži knjigu. Na lijevoj strani mandorle je natpis IC a na drugoj XC

Rv: sv. Vlaho s aureolom koji stoji s biskupskim štapom u lijevoj ruci, a blagoslivlja s desnom rukom, natpis: S·BLASIVS·RAGUSII·

Kovnica: Dubrovnik

Lit: Dimnik, Dobrinić London 2008, str 207 6.4.1

VENECIJANSKI NOVAC

179. N 312:

Andrea Contarini (1367.-1382.), srebreni soldo, 0.5 g, 15.5x15.1 mm, 3 h

Av: prikaz dužda u stojećem položaju okrenutog u lijevo, drži štap u obje ruke, oko njega natpis +ANDR [TA]R DVX, sigla F lijevo od dužda

Rv: krilati lav koji čuč i drži knjigu, oko njega natpis +S·MARCVS·VENETI

Kovnica: Venecija

Lit: Papadopoli 1893, Andrea Contarini 5.

180. N314:

Andrea Dandolo (1343.-1354.), srebreni polugroš , 0.7 g, 15.5 mm, 11 h

Av: sv. Marko koji stoji s lijeve strane i drži štap zajedno s duždom koji stoji s desne strane, natpis iza sv. Marka S·M·VENE, iznad sredine natpis DVX, a iza dužda dio natpisa A[N DADVE]

Rv: Isus koji se ustaje iz grobnice ukrašene križevima postavljajući desnu nogu na tlo, u desnoj ruci drži pastirski štap te ima bisernu aureolu, natpis XPE R[ES] VRESIT

Kovnica: Venecija

Ref: Papadopoli 1893 Andrea Dandolo 3.

NOVAC KÖLNskih KOVNICA

181. MBP 36415:

Oton III (983-1002) srebreni denar, 1.6 g, 16.5 mm, 6 h

Av: križ jednakih krakova s jednim peletom između svakog kraka, natpis +OTTO REX između dvije biserne kružnice

Rv: prekriženo slovo S iznad dijela natpisa LONIA, ispod kojeg se nalazi slovo A, biserni obrub

Kovnica: Köln

Lit: Ruckser; Hävernicks 34

182. MBP 36413:

Henrik I. von Molenark (1225.-1238.), srebreni pfening, 1.3 g, 18.1x17.2 mm, 12 h

Av: nadbiskup s mitrom koji u desnoj ruci drži biskupski štap a u lijevoj ruci knjigu

Rv: pročelje crkve s vratima, visokim tornjem između dva nosača zastave s križem na svakom vrhu i zastavama koje se simetrično vijore

Kovnica: Köln (nadbiskupija)

Lit: Ruckser; Hävernicks 643

NOVAC VITEŠKIH REDOVA

183. MBP 36416:

Winrich von Kniprode (1351.-1382.), srebreni šiling, 1.8 g, 21x20 mm, 8 h

Av: na štitu grb meštra s križem i orlom, natpis +MAGST WVRnICS PRImS između dvije biserne kružnice od kojih je vanjska djelomično vidljiva

Rv: veliki štit s dugim križem (grb Teutonskog reda), natpis +MONETA DnORVm PRVCI između dvije biserne kružnice od kojih je vanjska djelomično vidljiva

Kovnica: Marienburg

Lit: Vossberg Berlin 1843, str 97, 132.

Podaci o kovnicama:

- M. Dimnik, J Dobrinić *Medieval Slavic Coinages in the Balkans: Numismatic History and Catalogue*, London 2008.
- J. G. Frynas *Medieval coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015.
- P. Grierson *Byzantine Coins* London 1982.
- W. Hahn *Moneta Imperii Byzantini Band I* Beč 1973.
- W. Hahn *Moneta Imperii Byzantini Band II* Beč 1975.
- D. R. Sear, *Byzantine coins and their values* London 1974.
- A. Sulejmanagić *Ugarska privatna kovanja od Sigismunda do Ivana Zapolje*, Sarajevo 2020. 104-144.
- C. Toma *Observations on the Typology of the Denarii Issued by Mary, the Queen of Hungary (1382-1395) / The Coin Hoard from Cluj-Mănăştur* Acta Musei Napocensis, 49, Historica, II, 2012. 411-456.
- F. A. Vossberg, *Geschichte der preussischen Münzen und Siegel von frühester Zeit bis zum Ende der Herrschaft des Deutschen Ordens*, Berlin, 1843.

LITERATURA

- J. Boubín *The Bohemian Crownlands under the Jagiellons (1471–1526)* u Pánek, Jaroslav; Tůma, Oldřich *A History of the Czech Lands*. Charles University, Prag 2011. 185-205
- I. Cafuta, *Julije Hoffmann Osnivač Muzeja Brodskog Posavlja*, u “Vijesti, Godišnjak Muzeja Brodskog Posavlja“, Slavonski Brod 1994. 78-85.
- J. Cazi, *Grada za povijest sindikalnog pokreta u Hrvatskog godine 1919. i 1920.*, Zagreb 1956.
- M. Dimnik, J Dobrinić *Medieval Slavic Coinages in the Balkans: Numismatic History and Catalogue*, London 2008.
- M. Donebauer *Beschreibung der sammlung böhmischer münzen und medaillen*, Prag 1889.
- Državni arhiv Slavonski Brod, Fond Gradsko poglavarstvo, K61.
- J. G. Frynas *Medieval coins of Bohemia, Hungary and Poland*, London 2015.
- *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004.
- *Numizmatička zbirka Muzeja Brodskog Posavlja*, katalog, Slavonski Brod 2009.
- T. Goodwin, *The Egyptian Arab-Byzantine Coinage u: Coinage and History in the Seventh Century Near East 4* Worcester 2013. 205-217.
- T. Goodwin, *An Introduction to Arab-Byzantine Coinage* u: T. Goodwin, R. Gyselen *Arab Byzantine Coins from the Irbid Hoard*, London 2015.
- H. Görlicke-Lukić, *Ostava ranougarskog novca iz Tompojevaca kod Vukovara*, OZ 29/2009. 115-121.
- P. Grierson, *Byzantine Coins*, London 1982.
- P. Grierson, *Byzantine Coinage*, Dumbarton Oaks, Washington DC 1999.
- M. Ilkić, N. Topić i Ž. Perković, *Numizmatički nalazi s arheoloških istraživanja u Dubrovniku*, Anali Dubrovnik 53/1, 2015. 1-30.
- J. Laszlovszky, B. Nagy, P. Szabo, A. Vadas, *The Economy of Medieval Hungary* Leiden 2018.
- P. Kos, *Leksikon antičke numizmatike* Zagreb 1998.
- Lohmeyer, *Kniprode, Winrich von*, in: *Allgemeine Deutsche Biographie* 1882.
(URL: <https://www.deutsche-biographie.de/pnd118633791.html>)
- M. Markowitz, *Coins of Medieval Hungary: Part I*, 2020. (<https://coinweek.com/world-coins/coins-of-medieval-hungary-part-i/>)
- I. Mirnik, *Dobri denar zagrebački* u *Iseljenički Kalendar 1991.*, Zagreb 1991.

- I. Mirnik *Najsitnija kulturna dobra – Novac I njegova uloga u srednjovjekovnoj Hrvatskoj i Slavoniji*, u: *Crkvena kulturna dobra Analecta* 2008. 125-143.
- M. Nađ, *Skupni nalazi novca iz Hrvatske. XVIII ostava ugarskog novca iz Klise (Pusta)*, VAMZ Zagreb 2011. 179-206.
- N. Papadopoli Aldobrandini *Le monete di Venezia* Venecija, 1893.
- A. Pavlović *Novo lice starih kovanica – sekundarna i ponovna upotreba novca u arheologiji u: Recikliraj, ideje iz prošlosti* Zagreb 2017. 215-238.
- M. M. Postan, *Cambridge Economic History of Europe from the Decline of the Roman Empire II: Trade and Industry in the Middle Ages* Cambridge 1987.
- G. Probszt, *Razvoj kovanja novca u srednjem i novom vijeku u Numizmatički priručnik i rječnik*, Zagreb, 2011. 111-174.
- L. Rethy *Corpus Nummorum Hungaria* Budimpešta 1899.
- D. Ruckser, *Coins of Cologne*
- A. M. Stahl, *The Mint of Venice In The Middle Ages*, The Johns Hopkins University Press 2000.
- Sterns, Indrikis *The Teutonic Knights in the Crusader States* U: Zacour, Norman P.; Hazard, Harry W. *A History of the Crusades: The Impact of the Crusades on the Near East*. Wisconsin 1985. 315-378.
- P. F. Sugar, P. Hanák, T. Frank, *A History of Hungary*, Indiana University Press, 1990.
- A. Sulejmanagić *Ugarska privatna kovanja od Sigismunda do Ivana Zapolje*, Sarajevo 2020. 104-144.
- L. Štefan, *Moneta regis pro Sclavonia from the Mekiš-Zgruti hoard*, VAMZ, Zagreb 2019. 179-212.
- C. Toma *Observations on the Typology of the Denarii Issued by Mary, the Queen of Hungary (1382-1395) / The Coin Hoard from Cluj-Mănăștur* Acta Musei Napocensis, 49, Historica, II, 2012. 411-456.
- E. Unger, *Magyar éremhatározó I. kötet (1000-1540)*, Budapest 1997.
- *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021.

SLIKE

Slika 1: portret Julija Hoffmanna, izvor: *Numizmatička zbirka Muzeja Brodskog Posavlja*, katalog, Slavonski Brod 2009. str 7.

Slika 2: Fotografija zgrade Magistrata iz 1954. godine, izvor: *Muzej Brodskog Posavlja 1934.-2004.*, Slavonski Brod 2004. str 9.

Slika 3: fotografija arheološkog stalnog postava iz 1954, izvor: <https://muzejbp.hr/povijest-muzeja/>

Slika 4: preslik popisa numizmata koji su darovani za osnutak Muzeja 1933. godine, izvor: *Numizmatička zbirka Muzeja Brodskog Posavlja*, katalog, Slavonski Brod 2009. str 9.

Slike 5-20: autorica Maja Zarezovski

Slika 21: prikaz tipa novca Žigmunda Luksemburškog, Unger 449, izvor: E. Unger, *Magyar éremhatározó I. kötet (1000-1540)*, Budapest 1997. str 138.

Slika 22: prikaz tipa novca Žigmunda Luksemburškog, Unger 448, izvor: E. Unger, *Magyar éremhatározó I. kötet (1000-1540)*, Budapest 1997. str 138.

Slike 23-34: autorica Maja Zarezovski

SAŽETAK

Julije Hoffmann bio je osnivač Muzeja Brodskog Posavlja te sakupljač starina. Do osnivanja Muzeja je došlo poklanjanjem njegove zbirke gradu Brodu gdje je bio ravnatelj Muzeja do svog umirovljenja. Njegova zbirka se s godinama proširivala te čini temelj raznih muzejskih zbiraka. Srednjovjekovni dio njegove numizmatičke zbirke se sastoji od novca Bizantskog carstva koji čine novac careva Anastazija I., Justina II., Foke, Romana I. Lekapena te arapsko-bizantskog tipa novca i anonimnih brončanih folisa. Novac Češkog kraljevstva čine novci Ivana Lukemburškog i Vladislava II. Jagelovića. Novac Ugarskog kraljevstva čini najveći dio; kraljevi Koloman, Bela II., Bela III., Bela IV., Ludovik I, Žigmund Luksemburški, Matija Korvin i kraljica Marija. Novac s područja današnje Hrvatske čine banovci i novac Dubrovačke republike. U zbirci se nalaze i venecijanski novac, novac Kölnske kovnice i novac Teutonskog reda.

Ključne riječi: Julije Hoffmann, Muzej Brodskog Posavlja, Numizmatika, Bizantski novac, Češki novac, Ugarski novac, Banovci, Ragusa, Venecijanski novac, Kölnski novac, Novac Teutonskog reda

SUMMARY

Julije Hoffmann was the founder of the Brodsko Posavlje Museum and antiquities collector. Museum was founded when he donated his collection to the city of Brod, where he was the director until his retirement. His collection has expanded over the years and forms the basis of various museum collections. The medieval part of his numismatic collection consists of coins of the Byzantine emperors Anastasius I, Justin II, Phocas, Roman I Lecapen and also Arab-Byzantine type and anonymous bronze follis. The coins of Bohemian kingdom consists of coinage of kings John of Luxembourg and Vladislaus II Jagiellon. Coins of the Kingdom of Hungary belong to kings Coloman, Bela II, Bela III, Bela IV, Louis I, Sigismund of Luxembourg, Matthias Corvinus and queen Mary. The collection also includes banovci, coins of Ragusa, Venice, Teuronic Order and Cologne mint.

Key words: Julije Hoffmann, Brodsko Posavlje Museum, numismatics, Byzantine coinage, Bohemian coinage, Hungarian Coinage, Banovci, Ragusa coinage, Venetian Coinage, Cologne mint, Teutonic Order coinage